

"Токтогул – жалпы түрк элдеринин орток мурасы"
 Türk Dünyasının Ortak Mirası: Toktogul

Жеке эле кыргыз элинин эмес, бүткүл түрк элинин сыймыктанар торгой үндүү акыны, залкар күүлөрдүн жаратуучусу, дастанчы, ойчул Токтогул Сатылгановдун 150 жылдыгына карата 2014-жыл "Токтогул Сатылганов жылы" деп жарыяланган. Мына ошол салтанаттын ачылышы 2014-жылы 3-мартта Анкаранын Мамлекеттик искусство жана скульптура музейинде өткөрүлгөн...

Sadece Kırgız halkının gurur kaynağı olmakla kalmayıp bütün Türk dünyasının ünlü yazarı, büyük düşünür Toktogul Satılganov'un doğum 150.yıldönümü nedeniyle 2014 yılı "Toktogul Satılganov" yılı olarak ilan edildi. Ankara Devlet Sanat ve Kültür Müzesi'nde Toktogul'la ilgili 3 Mart 2014'te bir program düzenlendi.

Atadan Miras Kalan 65 Yaşındaki Bez Bebekler Barby Bebekler Karşısında Zor Durumda
 Чий куурчактар "барбилер" менен тең тайлаша алабы?

"Жаш ашчы" сынагынан миң түркүн даам
 I.Genç Aşçı Yarışması Büyük İlgi Gördü

Жаш түркологдордун эл аралык VI симпозиуму өткөрүлдү
 Türkoloji'nin Üstatları Manas Üniversitesi'nde

Эки кадам алдыга, бир кадам артка
 İki Adım İleriye, Bir Adım Geriye 15

Эки көзү көрбөсө да, "Жигулинин" моторун "Москвичке" баскан Жеңишбек Бекмуратов
 Hislerimle Hayata Tutunarak, Karanlığı Aydınlik Yaptım 14

Унутта калган кыргыз бийи "Кара жорго"
 Unutulan Kırgız Dansı Kara Corgo 13

Мамлекетти башкаруу салты тууралуу I эл аралык конгресс өткөрүлдү
 Uluslararası Türk Devlet Yönetimi Kongresi Yapıldı

Түркия Республикасынын өкмөтүнүн кызматташтыгы жана Түркиядагы Мамлекеттик орто чыгыш башкаруу институтунун жардамы менен 2014-жылдын 4-апрель күнү Ч. Айтматов кампусунда өткөрүлгөн I эл аралык конгресс көпчүлүктүн көңүл чордонуна алынды.

Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, K.C. Tarih Komisyonu Miras Vakfı, Türk Tarih Kurumu, T.C. Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nün destekleri ile 04 Nisan 2014 tarihinde Cengiz Aytmatov Yerleşkesi Kasım Tınıstanov Konferans Salonu'nda düzenlenen I. Uluslararası Türk Devlet Yönetimi Geleneği Kongresi büyük ilgi gördü.

Мамлекетти башкаруу салты тууралуу I эл аралык конгресс өткөрүлдү

Uluslararası Türk Devlet Yönetimi Kongresi Yapıldı

Даткайым Азамат кызы
Manaspress

Ömer Küfrevi

Түркия Республикасынын өкмөтүнүн кызматташтык агенттиги жана Түркиядагы Мамлекеттик орто чыгыш башкаруу институтунун жардамы менен 2014-жылдын 4-апрель күнү Ч. Айтматов кампусунда өткөрүлгөн Биринчи эл аралык конгресс көпчүлүктүн көңүл чордонуна түштү.

Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, K.C. Tarih Komisyonu Miras Vakfı, Türk Tarih Kurumu, T.C. Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nün destekleri ile Kırgızistan'da 2014 yılının "Devlet Pekıştirme Yılı" ilan edilmesi münasebetiyle 04 Nisan 2014 tarihinde Cengiz Aytmatov Yerleşkesi Kasım Tınıstanov Konferans Salonu'nda düzenlenen I. Uluslararası Türk Devlet Yönetimi Geleceği Kongresi büyük ilgi gördü.

Конгресстин ачылыш аземинде сөз сүйлөгөн КТМУнун ректору проф. док. Себахаттин Балжы: "Түрктөрдүн мамлекетти түптөөдө жана башкарууда өтө чоң тажрыйбасы бар. Башкаруучулар тарабынан жана калк жактан мамлекетти башкаруу тарыхта башкаларга караганда туруктуу жана ийгиликтүү болгон. Дүйнөнүн 3 континентинде мамлекетти түптөгөндөй дүйнөнүн 3 материгинде үстөмдүк кылган башка бир да улут жок. Түптөлгөн түрк мамлекетинин эли тынчтыкта, ынтымакта 600 жылдан ашуун өмүр сүргөн. Түрктөрдүн мамлекетти башкаруу жолдору менен кеткен бардык жерлерде ынтымакты, теңдикти, адилеттүүлүктү алып келген", - деп сыймыктануу менен айтып өттү.

Университеттин проректору проф. док. Асылбек Кулмырзаев өткөрүлүп жаткан конгресс Кыргызстандын өнүгүүсүнө өзгөчө салым кошот. Тарыхты караганыбызда түрктөрдүн узун убакытка, чоң мамлекет түптөгөндүгүн билебиз. Бул түптөлгөн мамлекеттерде дүйнөлүк мураска өтө чоң из таштаган. Жалгыз гана из кал-

тырбастан маданияттын түптөлүшүнө өтө чоң салым кошкон. Тарыхта мамлекетти башкарууга да чоң салым кошконун белгилеп кетти.

Түркия Республикасынын Бишкектеги ыйгарым укуктуу элчиси Метин Кылыч өз сөзүндө, эл аралык деңгээлде кадам таштаган Кыргыз-Түрк "Манас" университетине ыраазычылыгын билдирди. "Бабаларыбыз жашаган бул жерлерде "Манас" университети да түрктөрдүн мамлекеттик салтына жакшы мисал болот. Анткени түрктөрдүн мамлекетти башкаруусунда бидиктүүлүк мамлекетке байланып калуу эң жогорку деңгээлде болгон", - деп билдирди элчи.

Кыргыз Республикасынын Билим жана илим министри Канат Сыдыковдун айтымында Конгресстин максаты алдыга жылууга жардамы чоң болот. Анткени биздин тарых улуу. Ушул улуу тарыхты жакшылап тактап алган соң мамлекетти башкаруу системасы ортого чыгат.

Кыргыз Республикасынын Президенти А. Атамбаев конгресске куттуктоо катын жөнөткөн. Анда мындай деп айтылат:

Урматтуу бүгүнкү конгресстин катышуучулары,

Түрк элдеринин мекенине, меймандос кыргыз бир туугандарыңыздардын топурагына кош келипсиздер! Биринчи эл аралык конгресстин ачылышы кут болсун! Мамлекетти башкарууну өнүктүрүү жылында мындай иш-чаралардын өткөрүлүүсү баарына жакшы белги болот.

Кыргыз элинин турмушунда бир үй-бүлө жана уруулар башкарган адилетсиз бийликти жана мыйзамсыз жашаган учурлар болду. Кыргыз калкы жакшы билет эгерде башкаруу системасы адилеттүү, таза болсо мамлекет да күчтүү болот.

Түрк дүйнөсү, Батыш жана Чыгыш өлкөлөрүндө таанымал изилдөөчүлөрүнүн бул темадагы маанилүү ой-пикирлери бүтүн Түрк дүйнөсүнүн өнүгүп, өсүшүнө көмөктөш болуусуна ишенем. Түрк тилдүү өлкөлөрдүн арасындагы мамилени чыңдоого да өбөлгө түзүп беришине толук ишенем. Элибиздин жаркын келечеги үчүн ишиңиздерге ийгилик каалаймын!

КР Президентини Алмазбек Атамбаев

Конгресстин ачылыш konuşmasını Курапан университетимиз Ректору Prof. Dr. Sebahattin BALCI; "Türklerin devlet kurmada ve yönetmede büyük bir yetenekleri vardır. Hem yöneticileri hem de halk bazında Türk tarihi, devlet yönetimi köklü bir tarihi geçmişe sahip olduğu gibi diğerlerine göre daha başarılı kalıcı olmuştur. Dünya'nın 3 kıtasında devlet kuran yegane millet Türk milletidir. Dünya'nın 3 kıtasında devletler kurduğu gibi dünya'nın 3 kıtasına hükmeden bir cihan devleti kuran başka bir millet yoktur. Kurduğu bu cihan devletiyle de halkların huzur barış içerisinde yarım asırdan fazla 600 yıl gibi büyük bir zaman diliminde; dünyaya halkına barış ve huzur ile hükmetmesi apayrı ele alınması incelenmesi gereken bir husus olduğu gibi devlet yönetimine örnek teşkil edecek bir husustur. Türkler devlet yönetimiyle gittiği her yere medeniyet, kültür ve barış götürmüştür. Bugün Türk dünyası büyük medeniyetlere ev sahipliği yapmış, gittiği her yere medeniyet götürmüş, halkına mutluluk ve huzur dağıtmış, herkesin eşit yaşadığı ve belirli bir zümre değil halk adaletinin en üst seviyede olduğu bir yaşamın"

Kırgız Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Almazbek ATAMBAYEV'in kutlama mesajı:

Sayın Kongre Katılımcıları,

Türk halklarının anayurduna, konuksever Kırgız kardeşlerinizin toprağına hoş geldiniz! Uluslararası Türk Devlet Yönetimi Kongresi'nin Açılış Günü kutlu olsun! Devlet yapısını güçlendirme yılında Kırgızistan'da böyle bir etkinliğin düzenlenmesi hepimize hayırlı bir işarettir.

Kırgız halkı; hayatı boyunca aile veya kabile yönetimi, adaletsizlik ve kanunsuzluğun ıstırabını çekmiştir. Bu yüzden halkımız şunu iyi biliyor ki, yönetim ne kadar adil ve temiz olsa devlet yapısı o kadar güçlü olacaktır.

Türk dünyası, Batı ve Doğu ülkelerinin bilinen bilim adamlarının bu konuda önemli düşünceleri ve teşebbüslerinin tüm Türk dünyasının gelişmesine vesile olacağına yüreктен inanıyorum. Söz konusu kongrenin Türk dili konuşan ülkeler arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesinde daha geniş bir yol açacağı şüphesiz.

Kardeş halklarımızın parlak geleceğine yönelik çalışmalarınız başarılı ve verimli olsun!

K.C. Cumhurbaşkanı Almazbek ATAMBAYEV

Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'ne teşekkür ediyorum. İçerisinde bulunduğumuz bu ata topraklarımızdaki Manas Üniversitesi de Türklerin devlet geleneğine güzel bir örnektir. Çünkü Türklerin devlet geleneğinde kurumsallaşma ve devlete olan bağlılık en üst düzeydedir" diyerek herkese teşekkür etti.

K.C. Eğitim ve Bilim Bakanlığı Temsilcisi Kanat SADIKOV; " Kongrenin amacı ve ileriye dönük yansıması büyük olacaktır. Çünkü bizlerin tarihi büyüktür. Bu büyük tarihimiz iyi irdelenip doğru verilerle ele alarak ülkemizimizin hem tarihteki o büyük devlet yöneticiliği sistemi ortaya çıkacak, hem de günümüz açısından da değerlendirilebilecek bir veri ortaya çıkacağına altını çizerek son derece önemli bir husus olan bu konuda konferansı düzenleyen Manas Üniversitesi'ne ve değerli katılımcılara teşekkür ediyorum" dedi.

Açılış konuşmalarından sonra I. Uluslararası Türk Devlet Yönetimi Kongresi Kasım Tınıstanov Konferans Salonu ve diğer amfilerde 2 gün devam etti. Programın sonunda I. Uluslararası Türk devlet Yönetimi Kongresi'nin sonuç belgesi okunarak kongrenin geleneksel olarak düzenlenmesi kararı alındı.

Manas

• **KTMÜ Adına Sahipleri**
Rektör Prof. Dr. Sebahattin Balcı,
Rektör Vekili Prof. Dr. Asilbek Kulmırzayev

• **Genel Yayın Yönetmeni**
Prof. Dr. Mehmet Küçükurt

• **Yayın Koordinatörü**
Dr. Ömer Çakın

• **Yayın Danışmanları**
Doç. Dr. Ercan Oktay

Öğr. Gör. Dr. Baktı Orunbekov

• **Şef Editör**
Ernist Kubatov

• **Editörler**
Ömer Küfrevi, Farida Seytaliyeva

• **Sayfa Tasarımı**
Aycamal Borisova
Ernist Kubatov

• **Yazışma Bilgileri**
KTMÜ İletişim Fakültesi
Cal Yerleşkesi, Bişkek
• Tel +996(312)492756/1164
• editor@mediamanas.com

Yerel Süreli Yayın №1389
"MMK КОЛДОО БОРБОРУ"
Fonu Matbaası'nda 2000 nüsha basılmıştır. Şipariş №651

Түрк дүйнөсүн изилдеген тарыхчылар Кыргызстанда

Türk Dünyası'nı Araştıran Tarihçiler Kırgızistan'da

Наргиза Жумадилова,
Даткайым Азамат кызы,
Назгул Долоткелдиева

Ömer Küfrevi

Өздөрү алыскы АКШда өсүп чоңойсо да, Орто Азия тарыхына кызыгып, изилдеп жаткан Беатрис Манц жана Азия маданиятынын жана тилдери боюнча чоң адис, профессор Уилай Шамилогуна бир-эки суроо узаттык.

Сиздердин Азиянын тарыхына, маданиятына, тилине кызыгууңуздар кайдан жаралган?

келип Нью-Йоркто унуттук китепканада, Колумбия китепканасында да иштеген. Мен жогорку окуу жайга келгенде Азамат Алтай ал жерде иштегендиктен мени Түркология факультетинин мугалимдери менен тааныштырган. Менин карьерам дал ошол күндөн башталган десем да болот. Кийинчерээк Мюнхенге "Азаттык" радиосуна иштеш үчүн көчүп

Көндүрүлө ABD'de büyüme-lerine rağmen Orta Asya Türk Tarihine ilgi duyarak, araştırmalar yapan Beatrice Manz ve Asya Medeniyeti ve dilleri profesörü Uli Şamioğlu da Türk Tarihi ile ilgilenenler arasındalar.

Beatrice Manz: Önceden ben Rus tarihiyle ilgilenmeye başladım. Sonra ailemle İran'a yerleştik. Orada ilk defa göçebe halkları görünce çok şaşırımı-

şır Azamat Altay. Amerika'ya geldikten sonra New York Halk Kütüphanesi'nde, Kolumbia Kütüphanesi'nde çalışmışım. Ben üniversiteye geldiğimde o orada çalıştığı için, öğretmenleri tanıdığı için beni Türkoloji Fakültesi'nin öğretmenleri ile tanıştırdı. Benim kariyerim o günden başladı diyebilirim. Sonra Praga'ya Azatlyk'ta çalışmak için taşınmışım. Bana oraya gitme

geleneklerini günümüze kadar taşımalarıdır. Kırgızların göçmen halk olmalarının bunda önemli olduğunu belirtti.

Prof. Dr. Reşat Genç Üniversitemizde

Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'nin 2000 yılından 2002 yılına kadar Rektör Vekilliği görevini yürüten ve Kırgızistan Cumhurbaşkanlığı'nın "Manas 1000 Ödülü" sahibi Prof. Dr. Reşat Genç de üniversitemizdeydi.

Ben Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'ne 2000 yılında görevli olarak geldim. Ama Kırgızistan'a ilk defa 1995 yılında geldim. Niçin geldim? Önce burada 1989 yılında Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Üyeliğine seçildim. 2 Ağustos 1993 tarihinde ise Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun Başkanlığı'na atandım. O zaman Osmanakun İbrayimov başkan yardımcısıydı. Biz Türkiye'den 500 tane kitap getirdik. Aynı yıl Manas'ın 1000 kutlamalarında bullunduk. O zaman Kırgızlar çok iyi konuşuyorlardı. Bu bizim efendim somelet mu ne diyor-sunuz başka uçağa? Başka söz var mı Uçak. Şimdi uçak Manas Havaalanı'na konacaktır dedi. Kuş konar biliyorsun. Biz Türkler inecektir diyoruz. Azeri kardeşlerimiz ise düşecektir diyorlar. En güzeli sizinki benim hoşuma gitti. Uçak uçan şey onu hiç unutmuyorum.

Her konuştuğum yerde bunu örnek olarak kullanıyorum. Cumhurbaşkanlarımız da katıldı bu kutlamalara. Biz bu kutlamalara gelirken Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Manas destanıyla ilgili 15 bin kadar kitap getirmiştik. Türkiye'de bastırduğumuz kitaplarıydı. Ondan sonra Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel ve Askar Akaev arasında ağustosta bir anlaşma imzalandı. Gene Osmanakun İbrayimov Türkiye'ye geldi. 1995 yıllıydı galiba eylül Türkiye'de Manas Üniversitesi'nin ortak olarak kurulmasıyla ilgili anlaşma imzalandı. Buraya gelip -gittim için Kırgızistan'ı çok sevdim, beğendim. Nesini beğendim Kırgızistan'ı her tarafı güzeldi, her memleketin güzel yerleri, yanları vardır. Ama Türk dünyasındaki diğer kardeşlerimize göre psikolojik durumu, yaşayış, ruh hali olarak birisi Kırgız oldu. Özellikle kırsal kesimdeki Kırgızların olduğunu gördüm. Biz Türkiye'de siz burada olsanız bile yakın ilişkide bulunmak için birlik gerekir.

Кыргыз-Түрк "Манас" университетинде 3-5-апрелде "Мамлекеттик башкаруу салты" аттуу Эл аралык конгресс болуп өттү. Конгресске Америка, Россия, Түркия, Казакстан жана башка онго жакын малекеттен тарых илимпоздору келип катышышты.

Кыргызстан Türkiye Manas Üniversitesi'nde 4-5 Nisan 2014 tarihinde I. Uluslararası Türk Devlet Yönetimi Kongresi'ne Türkiye ve Kırgızistan başta olmak üzere ABD, Rusya, Kazakistan gibi birçok ülkeden bilim adamlarına Türklerle neden ilgilendiklerini sorduk.

Беатрис Манс: - Мен алгач Россиянын тарыхына кызыкчумун. Кийин ата-энем иш сапары менен Иранга барып, мени да кошо ала барышкан. Ал жактан көчмөндөрү биринчи ирет көрүп, абдан таң калгам. Ирандан кийин Филиппинде жашап, жогорку окуу жайда цивилизация тарыхынан сабак бердим. Америкага кайткандан соң атайын көчмөндөр туурасында маалымат чогултуп, программаларды издештирдим. Күн өткөн сайын көчмөндөрдүн тарыхына кызыгуум арта баштаган. Докторадук диссертациямдын темасы да "Тамерлан" болгондуктан ал дагы Орто Азияга тиешелүү эле. Мына ушундан баштап изилдөөлөрүмдүн көпчүлүгү Орто Азия тарыхына арналды. Андан соң 1898-жылдагы "Анджидан көтөрүлүшү" туурасында да макала жазгам.

Уилай Шамилогу: - Мен жалпысынан түрк тилдерине жана тарыхына кызыгам. Түрк элдеринин тарыхына кызыгуум кыргызстандык Азамат Алтайга да байланыштуу десем болот. Себеби Азамат Алтайды бала чагымдан баштап жакшы билем. Ал үй-бүлөбүздүн жакын досу эле. Экинчи дүйнөлүк согуштан кийин Европада калып, Орто Азия эксперттери менен иштешип, алардын китептерине өзүнүн чоң салымын кошкон адам эле. Кийин Америкага

барган. Азамат Алтай: "Мен жумушка бир гана себеп менен барам, ар бир күнү кыргыз сөзүн сүйлөө үчүн" деп айтканы эсимде. Кыргызстанга биринчи жолу келип жаткандыктан Азамат Алтайды белгилеп кетким келди. Ал абдан космополит жана ошол эле учурда өлкөсүн сүйгөн мекенчил адам эле.

Конгрессте түркий элдердин тарыхы, маданияты, мамлекеттик башкаруу салты тууралуу кызыктуу табылгалар, ой-пикирлер ортого салынды. Түркияда эң көп сатыкка чыккан түрк тарыхынын башталышынан тартып, ислам маданиятына чейинки аралыкты камтыган, азыркы Монголиянын чыгышынан баштап, Сибир чөлкөмдөрү, Европада чейинки аймактарда жашаган түрк элдеринин өзгөчөлүктөрү, маданияты тууралуу кеңири баяндаган "Хан-Теңирдин балдары" аттуу китептин автору Ахмет Ташагыл өз сөзүндө буларга токтолду: "Менин эмгегимде эки маанилүү нерсе бар: биринчиси, түрк тарыхынын хронологиясынын биринчи жолу түзүлүшү, экинчиси, уруулардын тизмегинин берилиши. Кыргыздар өзүнүн байыркы маданият, каада-салттарын башка урууларга караганда жакшы сактап калган эл. Көчмөн калк болгондуктан байланыштуу тарыхта кыргыз элинин орду чоң".

tım. İran'dan sonra Filipin'de yaşayıp uygarlık tarihinden ders verdim. Amerika'ya döndükten sonra göçebeler hakkında bilgileri topladım. Çünkü benim göçebelere ilgim günden güne artmaya başladı. Doktora konum 'Timurland' Orta Asya ile ilgiliydi. O zamandan bu yana araştırmalarımın çoğunluğu Orta Asya

sebebini şöyle açıklamıştı: 'Her gün Kırgız kelimesini söylemek için oraya gidiyorum' demişti. Azamat Altay çok kosmopolit ve aynı zamanda vatan sever birisiydi.

Türkiye'de en çok satılan kitaplar arasında yer alan 'Kök Tegrinin Çocukları' adlı kitabın

tarihiyle ilgilidir.

Uli Şamioğlu: Ben genel olarak Türk halk dilleriyle ve tarihleri ile ilgileniyorum. Türk halklarının tarihine ilgim Kırgızistanlı Azamat Altay'a da bağlı diyebilirim. Çünkü ben onu çocukluğumdan beri nasıl bir insan olduğunu çok iyi biliyorum, çünkü ailemin yakın dostu idi. 2.Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da kalmış, büyük orta Asya uzmanları ile çalışmış ve onların kitaplarına çok katkıda bulunmuş bir insan-

yazarı Prof. Dr. Ahmet Taşağıl kitabında bütün Türk halklarının İslamiyet'e kadarki dönemle ilgili bilgi veriliyor. Kitabında Taşağıl, şimdiki Moğolistan'ın doğusundan başlayarak, Sibirya'dan Avrupa'ya kadar Türk halkının benzerlikleri ve değişik gelenekleri hakkında bilgiler veriliyor. Kitapta iki şeyin önemine değinen Prof. Dr. Ahmet Taşağıl, birincisi Türk tarihinin ilk kronolojisi ve soyluların listesi. İkincisi Türk halkları arasında Kırgızların

Эрнест Кубатов
Ernist Kubatov

Ömer Küfrevi

Кыргыз-Түрк “Манас” университетинде 24-26-апрелде академик Бүбүйна Орузбаеванын 90 жылдыгына арналган “Жаш түркологдордун эл аралык VI симпозиуму өткөрүлдү.

Kırgızistan-Türkiye ‘Manas’ Üniversitesi’nde 24-26 Nisan 2014 tarihlerinde Ord. Prof. Dr. Bübüyna Oruzbayeva’nın doğumunu 90. yılına ithaf edilen VI. Uluslararası Genç Türkologlar Sempozyumu düzenlendi.

T.C. Türk Dil Kurumu Eski Başkanı, Türk dil bilimci, Türkolog ve Yazar Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN KTMÜ İletişim Fakültesi’ni ziyaret etti.

Наргиза Жумадилова
Nargiza Cumadilova

Ömer Küfrevi

Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин спорт аянтчасында 10-апрелде бий фестивалы өткөрүлүп, андан соң 1000ге жакын студент кыргыздын улуттук “Кара жорго” бийин жамаат менен бийлешти.

Спорт аянтчасында өткөрүлгөн бий фестивалында алгач ар улуттун бийлери бийленип, көпчүлүктүн купулуна толду. Бий фестивалынын аягында «Кара жорго» бийи жамаат менен бийлениши Кыргызстандагы университеттердин арасынан биринчиерден болуп «Манаста» ишке ашты. Уюштуруучулардын айтымында Кара

Жаш түркологдордун эл аралык симпозиуму өткөрүлдү

Аталган симпозиумдун негизги максаты түркология тармагында билим алып жаткан аспиранттар, магистранттар жана студенттердин бири-бири менен өз ара таанышуусун, академиялык турмушка аралашуусун, о.э., өз ара илимий пикир алышууларын камсыз кылуу, тил илими, адабият, фольклор жана тил үйрөтүү сыяктуу түркологиянын негизги маселелери боюнча келечекте олуттуу эмгектерди жаратууга түрткү берүү; жаш түркологдордун жаңы муунун тарбиялоого, жетилтүүгө көмөк көрсөтүү.

Бул жылы Симпозиумга 5 өлкөдөн 100 дөн ашык доклад келип, анын 77си кабыл алынган. Симпозиумга Кыргызстандан, Казакстан, Түркиядан, Азербайжандан жана Индиядан жаш окумуштуулар катышып, Түркиядан атайын чакырылган окумуштуулар проф., докт. Туран Карагаш, проф., докт. Ахмет Бижан

Эржиласун жана доценттин милдетин аткаруучу доктор Хүсейин Өзбай жана Кыргызстандан академик Абдылдажан Акматалиев, проф., докт. Курманбек Токтоналиев, проф., докт. Сыртпай Мусаев, проф., докт. Таалай Токоев, проф., докт. Турусбек Маразыков, доцент, докторлор Курманбек Абдыкеримов, Айнура Кадырмамбетовалар жаш түркологдор менен бул симпозиумда бирге болушуп, өздөрүнүн илимий тажрыйбаларын бөлүшүп, пикирлерин айтышты.

Симпозиумга катышкан тилчи, жазуучу, түрколог проф. докт. Ахмет Бижан Эржиласундун айтымында мындай симпозиумдар Түркияда да өткөрүлүп турат, бирок аябай сейрек. “Мындай симпозиумдарды көп өткөрүү керек. Себеби симпозиумдун жардамы менен бакалавр, магистратура же доктарантура окуп жаткан жаш түркологдор кесиптештери жана мугалимдери

менен бир жерде көрүшүү жана пикир алмашуу, академиялык турмушка аралашуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болушат. Бир кесипти аркалаган кесиптештер аралык байланыш түзүлөт. Бул симпозиум жогорку деңгээлде өткөрүлдү. Доклад окуган жаш түркологдор мени абдан кубандырды. Эч уялбастан өзүнүн билдирүү, докладтарын окуп жатышты”-деди Ахмет Бижан Эржиласун.

Ахмет Бижан Эржиласун агай буга чейин КТМУда эмгектенген агайлардын бири. “Манас” университети дегеле Кыргызстандагы өзгөрүүлөр тууралуу сурганбызда университетте чоң өнүгүү болгондугун айтты. “Мен 2001-жылы Кыргызстанда жүргөнүмдө “Манас” университетинин жаңыдан корпусдары салып баштаган эле. Азыр келсем такыр эле башка жакка келип калгандай болдум. Университет Орто Азиядагы эң алдыңкы студенттик шаарча болуптур десем жаңылышпайм. Соңку жылдарда эбегейсиз зор жетишкендиктерге ээ болуптур. Буюрса келечеге да кең.

Türkoloji'nin Üstatları Manas Üniversitesi'nde

bilim insanlarının varlığını devam ettirecek genç Türkologları eğitmek ve bilimsel yönde olgunlaşmalarını amaçlıyor.

Başta Kırgızistan'dan, Türkiye olmak üzere Kazakistan, Azerbaycan ve Hindistan'dan genç bilim adamlarının katıldığı VI. Uluslararası Genç Türkologlar Sempozyumu'na bu sene 77 bildiri kabul edildiği belirtildi. Kırgızistan'dan ve Türkiye'den önemli isimler sempozyuma katıldı: Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN, Prof. Dr. Turan KARATAŞ, Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÖZBAY ve Kırgızistan'dan Ord. Prof. Dr. Abdıldacan AKMATALIYEV, Prof. Dr. Kurmanbek TOKTONALIYEV, Prof. Dr. Sırtpay MUSAYEV, Prof. Dr. Taalay TOKOYEV, Prof. Dr. Turusbek MARAZIKOV, Doç. Dr. Kurmanbek ABDIKERIMOV, Doç. Dr. Aynura KADIRMAMBETOVA hocalarımız öğrencilerle tecrübelerini paylaşmış, önerilerde bulundular.

Sempozyum, Türkoloji alanında araştırma yapan genç bilim insanlarının birbirlerini tanımalarını, akademik hayata faal olarak katılmalarını sağlamak, aynı zamanda kendi aralarında fikir alışverişinde bulunmalarına imkân hazırlamak, onları dil bilimi, edebiyat, halk bilimi, tarih, arkeoloji, felsefe ve dil öğretimi gibi Türklük biliminin temel alanlarıyla ilgili gelecekte büyük eserler hazırlamaya teşvik etmek, tecrübeli

Sempozyuma katılan T.C. Türk Dil Kurumu Eski Başkanı, Türk dil bilimci, Türkolog ve Yazar Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN sempozyum hakkında değerlendirmede bulundu. Ahmet Bican ERCİLASUN: ‘Bu tür sempozyumlar Türkiye’de de yapılıyor ama çok az. Bunların aslında artırılması lazımdır. Özellikle Türkoloji okuyan son sınıf, mastır veya doktora yapmakta olan öğrenciler böylece farklı ülkelerden hocaları ve meslektaşlarıyla buluşma imkânından faydalanmış olurlar. Genel olarak sempozyum gayet güzeldi. Bir de sempozyuma katılan öğrenciler beni çok sevindirdi. Hepsi çekinmeden tartışıyorlar, sunumlarını yapıyorlar’ dedi.

Önceki yıllarda KTMÜ’de görev yapan Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN, son geldiğinden bu yana üniversite ve Kırgızistan’daki değişim ve gelişimler hakkında sorduğumuzda çok farklılıklar olduğunu söyledi. ‘Ben 2001 yılında Kırgızistan’da iken Manas Üniversitesi kampüsü yeni kurulmaya başlanmıştı. Geldiğimde üniversitede müthiş bir gelişim olduğunu gördüm. Artık ‘Manas’ Orta Asya’daki en iyi üniversite kampüsü dersek yanlış demiş olamayacağız. Bişkek’teki değişimlerden ilk fark ettiğim şey sokaklarda arabaların sayısının artışı’ dedi.

“Кара жорго” бийин 1000ге жакын студент бийледи

Yüzlerce Öğrenci Kara Corgo Dansı Yaptı

Спорт аянтчасында өткөрүлгөн бий фестивалында алгач ар улуттун бийлери бийленип, көпчүлүктүн купулуна толду. Бий фестивалынын аягында «Кара жорго» бийи жамаат менен бийлениши Кыргызстандагы университеттердин арасынан биринчиерден болуп «Манаста» ишке ашты. Уюштуруучулардын айтымында Кара жорго бийин жамаат менен бийлөөгө 1000ге жакын адам катышты. «Бий фестивалынын жана жамааттык бийлөөнүн негизги максаты улуттар аралык ынтымакты чыңдоо, «Кара жорго» бийин коомчулукка жайылатуу жана «Манас» университетинин атынан улуттук баалуулуктарды бекемдөөгө салым кошуу», - деп белгилешти уюштуруучулар.

Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesi'nin Stadyumunda 10 Nisan 2014 tarihinde dans festivali düzenlendi. Festivale yüzlerce öğrenci katılarak 1000'e yakın öğrenci stadyumda Kırgız Milli Kara Corgo Dansı yaptı.

Stadyumda düzenlenen dans festivalinde öncelikle bütün ulusların dans gösterileri yapıldı. Dans festivali sonunda Kara Corgo dansı yapıldı. Toplu olarak bu dans ilk olarak Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesi'nde yapıldı. Yapılan Kara Corgo Dansı katılımcılara ve izleyicilere heyecanlı anlar yaşamasını sağladı.

Organizatörlerin belirttiğine göre: ‘Kara Corgo’ dansına etmeye 1000’e yakın öğrenci katıldı. Dans festivalinin ve toplu olarak dans edilmesinin amacı uluslararası barışı sağlamak. ‘Kara Corgo’ dansını halka tanıtmak ve Manas Üniversitesi'nin adına ulusal değerlere kazanç sağlayıp sağlamlaştırmaktır’ dedi.

Жыпара Дөөтказы кызы
Срара Дөөтказы кызы

azattyk.kg

"Токтогул – жалпы түрк элдеринин орток мурасы" Türk Dünyasının Ortak Mirası: Toktogul

- Жамгырбек агай, 2014-жылды "Токтогул Сатылганов жылы" деп жарыялоо демилгесин ким көтөрүп чыкты жана мындай демилгенин башкы максаты тууралуу айтып өтсөңүз?

- Токтогул Сатылганов кыргыз адабияты, кыргыз маданияты, кыргыз тарыхы үчүн зор мааниге ээ улуу инсан. Ар бир эл өзүнүн улуу инсандарын эскерип, даталуу күндөрүн белгилеп турушу башкы милдет. Токтогулдун 150 жылдыгын белгилөө боюнча кыргыз өкмөтү өзүнүн уюштуруу комитетин түздү, ал эми коомдук ар кандай уюмдар болсо өздөрүнүн максатына, мүмкүнчүлүктөрүнө жараша иш чараларды (конференция, китеп чыгаруу, концерт коюу сыяктуу) уюштурушууда. Мындан сырткары түрк тилдүү мамлекеттердин башын бириктирген эл аралык маданий "ТҮРКСОЙ" уюму 2014-жылды "Токтогул Сатылганов жылы" деп жарыялады. Анан 3-мартта Түркиянын Анкара, Эскишехир, Станбул шаарларында бул саамалыктын ачылышы болуп өттү.

- Жакшы экен, салтанаттын ачылышы аземи кимдердин катышуусунда өттү жана эмне тууралуу сөз болгонун токтолсоңуз?

Саамалыкка Кыргызстандын ошол учурдагы вице-премьер-министри Камила Талиева жана Маданият, маалымат жана туризм министри Султан Раев, Түркиянын маданият жана туризм министринин орун басары Абдрахман Арыжы, «Түрксой» уюмунун баш катчысы Дүйсен Касеинов катышып, Токтогул Сатылгановдун чыгармаларын түрк дүйнөсүнө таанытуунун маанисине токтолушту. Кыргыз-Түрк

"Манас" университетинен мен Сатылгановдун өмүр-таржымалы, чыгармачылыгы жөнүндө баяндама жасадым.

- Эми улуу акындын жылы деп жарыяланган бул бир жыл ичинде кандай иш-чаралардын өткөрүлүшү пландалууда?

"Түрксой" уюмунун биздин өкмөт менен макулдашылган планы боюнча башка республикаларда, Казакстан, Азербайжан, Россиянын айрым шаарларында Токтогул Сатылгановдун чыгармачылыгына байланыштуу жолугушуулар, конференциялар, концерттер өтөт. Кыргызстанда да көптөгөн иш-чаралар уюштурулат. Билим берүү жана илим министрлигинин буйругуна караганда, Кыргызстандагы бардык окуу жайларда, мектептерде ар түрүү иш-чаралар өтүшү керек.

- Ачылышы кандай деңгээлде өттү, программасы тууралуу да учкай кеп кылып өтсөңүз. Токтогулдун кайсыл чыгармалары аткарылды?

Иш-чаранын алкагында акындын өмүрү жана ишмердүүлүгүнө арналган даректүү тасма көрсөтүлүп, Кыргыз Эл артисти Саламат Садыкова жана Токтогул Сатылганов атындагы Улуттук филармониянын «Камбаркан» фольклордук тобу келгендерге жагымдуу концерт тартуулашты. Токтогулдун "Камбаркан" баштаган күүсү чертилп, Эмирбек Иманалиев төгүп ырдап, биздин шайырлар тарабынан "Алымкан", "Өмүр", "Карылык" ырлары аткарылды.

- "Токтогул Сатылганов жылы" деп жеке эле Кыргызстанда эсептелинеби же «Түрксойго» мүчө болгон башка түрк мамлекеттерине да тиешелүүбү?

Негизи Токтогул Сатылганов кыргыз акыны,

композитор, өнөр адамы болгону менен Түрк мамлекеттеринин дагы акындын чыгармаларын биздин да орток мурас деп кызыгышып, бул маселеде четте карап турбай киришип жатышат. Мына жакында Астанада бул боюнча иш-чара болот. Андан сырткары, биздин башка өлкөлөрдө жашаган мекендештерибиз биригишип бул жаатта иш алып барышат. Демек, Токтогулдун чыгармачылыгы жеке эле кыргыздарга тиешелүү деп чектелбей, кеңири алкакта карашыбыз керек. Себеби, Токтогулдун поэзиясын албайлы, күүсүн албайлы, ар биринин дүйнөлүк маданиятка кошкон чоң салымы бар да, туурабы? Айрыкча, акындын санат, терме ырлары өзүнчө зор маани-мазмунду камтып турат.

- Бунорса, быйыл Токтогул акындын

орта өғөтөтүндө фааийеттер дүзөнленеси де планланйор.

Ачылыш hangi seviyede gerçekleşti, program hakkında biraz açıklama yapar mısınız lütfen?

Yapılan programlarda yazarın hayatını ve çalışkanlığını kapsayan belgeseller gösterildi. Toktogul Satilganov adındaki meydanda Kırgız halk sanatçısı Salamat Sadıkova ve Kambarkan Folklor Grubu izleyenlere beğenilen bir konser sundu. Kambarkan Toktogul'un yazdığı şarkıyı çalıp, Elmırbek İmanalıyev söyledi. Kırgız sanatçılary tarafından "Alımkan, Ömür, Karılık" şarkıları söylendi.

Toktogul Satilganov adına arnalan 2014 yılı sadece Kırgızistan için mi geçerli yoksa TÜRKSOY'a üye diğer ülkeler için de geçerli mi?

Toktogul Satilganov Kırgız yazarı kimliğıyle birlikte Türk dünyasındaki yazarları da biz kendi ortak mirasımız olarak görüyoruz. İşte yakın zamanda Astana'da bu konu ile ilgili faaliyet gerçekleşecek. Demek ki Toktogul sadece Kırgızlar için önemli değılmış. Çünkü Toktogul'un eserlerinden faydalandığımız gibi diğer Türk dünyasının eserlerinden faydalanmızsak dünya medeniyetine katkısını görmezden gelemeyiz doğru mu? Ayrıca bir yazarın sanat eserleri, şarkı ve şiir sözleri, yazar için büyük önem taşımaktadır. Komuzdan çıkan sese(küü-kyy)gelirsek, Toktogul bu işin babası. Toktogul'un eserlerinde felsefik düşünceler de kendini hissettirmektedir. Demek ki biz Toktogul gibi yazarları

mızla gurur duymamız gerekiyor. Diğer bir konu ise onun mirasını gelecek nesillere aktarmamız gerektiğini aklımızdan çıkarmamalıyız.

Yakın zamandaki faaliyetleriniz hakkında biraz bilgi verir misiniz?

Yakın zamandaki faaliyetlerimiz içerisinde net olarak söylersek 21-25 Nisan arasında Toktogul Satilganov'un 150. yıldönümünü nedeniyle ve geleneksel müzik günü olarak Roza Amanova'nın himayesinde haftalık etkinlikler düzenlenecek. Ayrıca T.Satilganov ile ilgili Omor Sooronov'dun: "Bizim bildiğimiz ve bilmediğimiz Toktogul" adındaki kitabı ve Abdikerim Muratov'un kitabı çıktı ve daha başka kitaplar çıkacaktır. Bilimler Akademisi'nde T.Satilganov'un Ansiklopedisi hazırlanıyor. Sonbaharda Toktogul'un küçük mekanı Ketmen Tepesi'nde büyük faaliyetler gerçekleştirilecek. Bişkek'te uluslararası düzeyde sonuç bildirisi gerçekleştirilmesi de planlar arasında yer alıyor. Bu sonuca TÜRKSOY üye ülkelerden de temsilcilerin gelmesi mümkün. TV'den ve radyodan Toktogul ile ilgili programlar gösterilip dinletiliyor. Kısacası biz Satilganov'un eserlerinin günümüzdeki önemi, anlamı ve günümüz açıklamaları ve onu nasıl daha iyi kavramamız yönünde gerekli adımları atmamız gerekiyor. Onun eserleri SSCB döneminde takip edilmiştir ancak şimdi yeniden günümüz koşullarında incelenmesi gerekiyor. Çünkü günümüze kadar onun hayatı ve eserleri ile ilgili değışik fikirler ortaya atıldığı açıkça ortadadır.

Жеке эле кыргыз элинин эмес, бүткүл түрк элинин сыймыктанар торгой үндүү акыны, залкар күүлөрдүн жаратуучусу, дастанчы, ойчул Токтогул Сатылгановдун 150 жылдыгына карата 2014-жыл "Токтогул Сатылганов жылы" деп жарыяланган. Мына ошол салтанаттын ачылышы 2014-жылы 3-мартта Анкаранын Мамлекеттик искусство жана скульптура музейинде өткөн. Түркиядагы салтанаттын ачылышы аземине түздөн-түз катышып, Токтогул тууралуу билдирүү жасаган философия илимдеринин доктору, профессор Жамгырбек Бөкөшов агайыбыздан алынган маекке көңүлүңүздү бурабыз.

-Camgirbek hocam 2014 yılının "Toktogul Satilganov" yılı olarak ilan edilmesi fikri kimden çıktı ve bu fikrin asıl amacı ile ilgili düşüncelerinizi paylaşır mısınız?

Toktogul Satilganov Kırgız Edebiyatı, Kırgız Medeniyeti, Kırgız Tarihi için büyük bir öneme sahip değerli bir insandır. Bütün halkların kendilerinden çıkan değerli insanları hatırlamaları ve doğum ve ölüm yıldönümlerinde anmaları önemli bir görevdir. Toktogul'un 150.(ölüm ya da doğum) yıldönümü nedeniyle bu yılın Toktogul yılı olmasının Kırgız Hükümeti Organizasyonlar Komitesi tarafından düzenlenmiştir, artık Sivil Toplum Örgütleri(STK) tarafından ise kendilerinin amaçlarına, imkanlarına uygun faaliyetler (konferans, tanıtım kitapları çıkarma, konser düzenleme vs) organizasyonlar düzenleniyor. Ayrıca Türk Dili konuşan ülkeleri bir araya

kurulmuş olan Uluslararası Medeniyet Örgütü (TÜRKSOY) 2014 yılını "Toktogul Satilganov" yılı olarak ilan etti. 3 Mart 2014'te Türkiye'nin Ankara, Eskişehir ve İstanbul'da törenlerle açılışlar gerçekleştirildi.

Açılışa kimler katıldı ve hangi konularda görüşmeler gerçekleşti?

Açılışa Kırgızistan'ın dönemin Başbakan Vekili Kamila Taliyeva ve Kültür, Enformasyon ve Turizm Bakanı Sultan Rayev, Türkiye Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Abdurrahman Arıcı, TÜRKSOY'un Genel Sekreteri Dүйsen Kaseiнов katıldı. Toktogul Satilganov'un eserlerinin tanıtımı ve anma programı vesilesi ile bu organizasyon gerçekleşti. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nden ise ben temsilci olarak katıldım ve Satilganov'un hayatı, eserleri ile ilgili bilgi paylaşımında bulundum.

Peki bu bir yıl içerisinde ne tür faaliyetler gerçekleştirmeyi hedefliyorsunuz?

TÜRKSOY'un Kırgız Hükümeti ile olan anlaşmasına göre ve diğer kardeş ülkelerde Azerbaycan'da, Kazakistan'da ve Rusya'nın farklı şehirlerinde Toktogul Satilganov ile ilgili tanıtım toplantıları, konferanslar, konserler gerçekleştirilecek. Kırgızistan'da da birçok faaliyet gerçekleştirilecektir. Kırgızistan Milli Eğitim Bakanlığı Himayesindeki tüm eğitim kurumlarında ilk ve

“Жаш ашчы” сынагынан миң түркүн даам I.Genç Aşçı Yarışması Büyük İlgі Gördü

Элнүра Ташбаева
Elnura Taşbayeva

Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин социалдык курулуштар имаратында 29-мартта Туризм жана мейманкана иштетүү жогорку мектебинин коомдук тамактануу менеджменти бөлүмүнүн студенттери тарабынан алгачкы ирет “Жаш ашчы” аттуу ашпоздордун мелдеш ишкерилдү.

Kirgizistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Tesisler Binasında 29 Mart 2014 tarihinde Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksek Okulu Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği Bölümü tarafından I.Genç Aşçı Yarışması düzenlendi.

Элнүра Ташбаева
Elnura Taşbayeva

Токтогул Сатылгановдун 150 жылдыгына жана Салттуу музыка күнүнүн 10 жылдыгына карата 21-25-апрель күндөрү салттуу музыка жумалыгы өткөрүлдү.

Toktogul Satılsanov'un 150. yıl dönemi ve geleneksel müziğin 10. yıl dönümüne armağan başkentimiz Bişkek'te 21-25 Nisan arası geleneksel müzik haftalığı düzenlendi.

“Жаш ашчы-2014” мелдешине КТМУнун биринчи проректору Асылбек Кулмырзаев, проректор Махмут Изжиер, Түркиянын Кыргызстандагы элчиси Месин Кылыч, Кыргыз Республикасынын Маданият, маалымат жана туризм министрлигинин орун басары Максат Чакиев, окутуучулар жана студенттер катышышты.

Мелдештин жүрүшүндө Туризм жана мейманкана иштетүү жогорку мектебинин деканы иш-чаранын биринчи жолу уюштурулуп жаткандыгын, кийинки мелдеш Кыргызстанды камтыган деңгээлде, андан кийинки жылы эл аралык деңгээлде өткөрүлөөрүн баса белгилеп өттү.

Мелдешке “ХО”, “Suprem”, “Tress”, “Tasty” жана “Гүлазык” аттуу беш тайпа ат салышты. Ар бир тайпа үчтөн студенттен туруп, мелдеш кызуу даярдыкта өттү. Таймаш төрт бөлүктөн туруп, эң алгач меню түзүү үчүн 15 мүнөт берилсе, 2-турда ысындык жасоо үчүн 20 минута, 3-турда негизги тамак жасоо үчүн 30 мүнөт жана акыркы турда десерт жасоо үчүн 30 мүнөт бөлүндү.

Эскерте кетсек, сынактар үчүн атайын азык-түлүктөр Кыргыз Республикасынын Ашпозчулар ассоциациясы тарабынан берилген. Жарыштын жыйынтыгында “ХО” тайпасы 241 упай менен жеңишке жетти. Уюштуруучулар мелдештен соң даярдалган 150 дөй түрүү тамак-аш сатыкка коюлду.

“Tress”, “Tasty” ve “Gülazik” olmak üzere toplam 5 takım mücadele etti. 4 turdan oluşan yarışmada Kirgizistan Aşçıları Topluluğu yarışmacılara verdikleri malzemelerle sırasıyla; 1. Turda 15 dakika içerisinde menü hazırlama, 2. Turda 20 dakikada çorba yapma, 3.turda 30 dakika da ana yemeği hazırlama ve son olarak 4. Turda 30 dakika içerisinde tatlı yapmalarını istedi. Zamanla yarışarak hünerlerini sergileyen genç aşçıları kıyasıya mücadele etti. Yarışma sonunda ‘ХО’ takımı 1241 puanla rakiplerini geride bırakarak zafere ulaştı.

Turizm ve Otelcilik Yüksek Okulu Müdürü Doç. Dr. Bilgehan Gülcan, böyle bir organizasyonun üniversitede ilk kez düzenlendiğini belirterek bir sonraki yarışmanın Kirgizistan çapında, bundan sonraki yıllarda da uluslararası bir boyuta taşıma hedeflerinin olduğunu söyledi. Rektör Vekili Prof.Dr. Asilbek Kulmırzayev, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Mahmut İzciler ve Genel Sekreter Yrd. Doç. Dr.Hidayet Tuncay katıldı. Ayrıca öğrenciler ve aileleri yarışmaya yoğun bir ilgi gösterdi.

zenginliğin turizm sektörünün kalkınması için bir fırsat olduğunu söyledi. Kirgizistan'da turizm sektörünün gelişmesi ve kalkınması için kardeş ülkemiz olan Türkiye'nin bu konudaki deneyim ve tecrübelerinden faydalanılması gerektiğini belirterek, her iki ülkenin zengin mutfak kültürlerinden yararlanılması gerektiğini, bunun Kirgizistan turizmine ve ekonomisine katkı sağlayacağı gibi iki ülkenin dostluk ve kardeşliğini de pekiştireceğini belirtti. Yarışmada her biri üçer öğrenciden oluşan, ‘ХО’, ‘Suprem’, ‘Tress’, ‘Tasty’ ve ‘Gülazik’ olmak üzere toplam 5 takım mücadele etti. 4 turdan oluşan yarışmada Kirgizistan Aşçıları Topluluğu yarışmacılara verdikleri malzemelerle sırasıyla; 1. Turda 15 dakika içerisinde menü hazırlama, 2. Turda 20 dakikada çorba yapma, 3.turda 30 dakika da ana yemeği hazırlama ve son olarak 4. Turda 30 dakika içerisinde tatlı yapmalarını istedi. Zamanla yarışarak hünerlerini sergileyen genç aşçıları kıyasıya mücadele etti. Yarışma sonunda ‘ХО’ takımı 1241 puanla rakiplerini geride bırakarak zafere ulaştı.

Салттуу музыка жумалыгы өткөрүлдү

Geleneksel Müzik Haftalığı AlaToo Meydanı'nda Son Buldu

Аталган жумалыктын алгачкы күнү Улуттук илимдер академиясында “Токтогул Сатылганов жана ХХ кылымдагы салттуу маданият” аттуу илимий-практикалык конференция менен башталды. Конференция Алтайдан, Казакстандан, Азербайжандан жана Орусиядан келген өнөр ээлеринин концерти менен ачылды. Ошол эле күнү жогорку окуу жайлар жана коомдук уюмдар тарабынан уюштурулган музыкалык аспаптардын, сүрөтчүлөрдүн, кол өнөрчүлөрдүн көргөзмөсү болду.

Жумалыктын экинчи күнү “Дастан күнү” деп аталып, Улуттук китепканада уланды. “Айгыне” илимий-изилдөө борбору, “Айтыш” коому, “Кыргыздын салттуу музыкасы” фонду тарабынан ишке ашкан илимий иш-чара манасчылар, дастанчылар жана төкмө акындардын коштоосунда өттү. Кыргыз Эл баатыры, Кыргыз Эл жазуучусу Бексултан Жакиев бул жумалыкта “Кыргызды калк катары, улуттук ар-намысын унуттурбай, дүңүйө кордуктун кырсыгынан оолак кармап келген

таасири күчтүү манасчылык, дастанчылык, төкмө акындык өнөрлөрүбүздү жандандырып, колдоого алуу мойнубуздагы патриоттук парз” деди өз сөзүндө.

“Күү күнү” деп аталган аспапчылык өнөргө арналган тегерек стол 23-апрель күнү И.Арабаев атындагы мамлекеттик университетинде уюштурулса, ошол эле күнү Токтогул Сатылганов атындагы филармонияда оозеки салттагы музыканын аспапчылык багыты боюнча концерт болуп өттү.

Кыргыз-Түрк “Манас” университетинде “Ыр күнү” аттуу жумалыктын 4-күнү аваздык-аспапчылык өнөр багытына арналган тегерек стол, андан соң концерт менен коштолду. КРнын Эл артисти, Токтогул Сатылганов атындагы мамлекеттик сыйлыктын ээси, “Кыргыздын салттуу музыкасы” фондунун негиздөөчүсү

Роза Аманова

бул тууралуу кыргыз элинин салттуу музыкалык казынасынын бир багыты аваздык-аспапчылык өнөрү экедигин айтып, бул өзөктү элдик чыгармачылык жанрлары камтыгандыгын билдирди.

Жумалыктын жабылышы 25-апрель күнү Ала-Тоо аянтында кол өнөрчүлөрдүн көргөзмөсү менен башталып, музыкалык жана театр искусствосунун чеберлери катышкан гала-концерт менен аяктады.

Geneksel Müzik Haftalığı Milli Bilimler Akademisi'nde 'Toktogul Satılganov ve XXI. Yüzyıldaki Geleneksel Kültür' adlı bilimsel konferansla başladı. Konferans Altay'dan, Kazakistan'dan, Azerbaycan'dan ve Rusya'dan gelen sanatçıların katılımıyla konser açılışı yapıldı. Aynı gün üniversiteler ve kamusal vakıflar tarafından düzenlenen müzik aletleri ve resim sergileri açıldı.

Haftalığın ikinci gününe Dastan Günü Programı'yla Milli Kütüphane'de devam edildi. Aygine Bilimsel Çalışma Merkezi, Aytış Vakfı, Kirgiz Geleneksel Müziği Vakfı tarafından gerçekleştirilen bilimsel etkinlik manasçılar, destancılar ve akınların katılımıyla gerçekleşti. Kirgiz El Baatırı, Kirgiz milli yazarı Beksultan Cakiyev bu haftalıkta 'Kirgiz'in halk olarak, ulusal mirasını unutmadan, dünyadaki olumsuzluklardan uzakta durmasını sağlayan manasçılığın, dastancılığın, akınlığın desteği büyüktür. Bu miraslarımıza emek vermek bizim borcumuzdur' dedi.

'Melodi Günü' olarak adlan-

dırılan müzik aletlerine armağan olan bilimsel yuvarlak masa 23 Nisan Bişkek'teki İ.Arabayev Devlet Üniversitesi'nde düzenlendi. Taktogul Satılganov Filormoniyası'nda sözlü geleneksel müzik aletleri konseriyle devam edildi.

Kirgizistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nde 'Şarkı Günü' adlı haftalığın 4. günü avazlı ve aletli yönüne armağan yuvarlak masa, sonra konser ile devam edildi. Kirgiz Cumhuriyeti'nin Milli Sanatçısı, Toktogul Satılganov Devlet Ödülü'nün Sahibi, Kirgiz'in Geleneksel Müziği Vakfı'nın Kurucusu Roza Amanova bu haftalık hakkında Kirgiz geleneksel müziğinin geleneksel objeleri taşıdığına vurgu yaptı.

Haftalığın kapanış programı 25 Nisan Ala-Too Meydanı'nda sanat adamlarının sergisiyle başlayıp, müzik ve tiyatro sanatçılarının yapmış olduğu gösteriyle son buldu.

Son olarak Geleneksel Müzik Haftalığı kapsamında Kirgizistan, Kazakistan, Azerbaycan, Türkiye, Rusya'da müzik okullarında görev yapan sözlü geleneksel müzikle uğraşan sanatçıların master class programı yapıldı.

Kırgız Giyimleri Doğal Boyalarla Renklendiriliyor

Касиет Джолдошбекова
Kasiet Dcoldoşbekova

Өздүк архив

Кыргызстанга бренд болчу кийиз кийимдер

"Дүйнөдө эсеп-чотсуз түшүрүлгөн оймолор жок"

Кыргызстандагы жүндөр төрт сортко бөлүнөт: 1-уяң жүн, башкача айтканда "Мэринос", 2-"Линкольн" жана 3-"Кросплет". Белгилүү ууз Бурул Мамбетованын айтымында кийим тигилчү жүндөр мэринос тукумундагы койдон күзүндө алынат. Илгертен эле кыргыздар койдун жүнүн алаардан мурун аны тазалашкан. Эгерде койлор жакшы жайыттарда багылбаса жүндүн сапаты начар болуп калат. "Өзүм окуп жүргөн кезде Кыргызстандын аймактарынан баардык койлордун жүндөрүн карап чыккам. Нарындын Кочкор районунда мэринос уяң жүндөрү абдан көп. Ал эми башка аймактарда кылчык жүндөр басымдуулук кылат" - деди Бурул айым.

Ата-бабаларыбыз бирге экини же үчкө төрттү кошуп, түз чийген эмес. Башкача айтканда, математикалык эсеп-чотту колдонгон эмес. "Башка өлкөлөрдө биздин оймолордой эсеп-чотсуз түшүрүлгөн оймолор жок. Азыркы учурда кийимдерге туш кийиздердин оймосун да түшүрүп атышат. Бул туура эмес. Аялдардын кийимине башка, эркектердикине башка оймолор түшүрүлөт." - дейт Бурул Мамбетова. Маек учурунда Бурул айымдын ательесинде кызуу иш жүрүп жаткан экен. Ал өз шакирттери менен көргөзмөгө даярданып жатыштыр.

"Жаңгак, пияздын кабыгы, жалбыздан алынган боёкторду колдонобуз"

Белгилүү "Оббо" бренди кыргыз улуттунун калориттик кийимдерин

таанытууда. Анын негиздөөчүсү Сумсарбек Мамырралиев дүйнөнүн булуң-бурчу менен иштешкен дизайнер-модельер. Сумсарбек мырза жүндү боёкко салуу ыкмасы туралуу кененирээк маалымат берди. "Биз жалаң гана органикалык, химиялык жана синтетикалык кошумалары жок боёкторду колдонобуз. Буюмга жана буйрутмага жараша ар кандай өндүрүүчүлөрдүн боёктору менен иштейбиз. Анын ичинде чет өлкөлүк өндүрүүчүлөр да бар (Перу, Пакистан, Индия, Ооганстан, Өзбекистан, Австрия ж.б.) Өкүнүчтүүсү бизде био-боёктордун өндүрүүчүлөрү жок, ошондуктан өзүбүз жасаган боёкторду колдонобуз. Эски технологиялар менен жаңгак, пияздын кабыгы, жалбыз жана ар кандай чөптөрдөн келген боёкторду пайдаланабыз. Бирок бул өтө оор жана узак жумуш. Бардыгы жасап жаткан буюмга жараша болот. Эгерде буйрутма берген адам каалаган мөөнөткө чейин жасап жетишкенге аракет кылабыз" - дейт Сумсарбек мырза.

"Дүйнөдө жүн жана кийизди колдонгон өлкөлөр абдан көп. Мисалы скандинав өлкөлөрү жана ошондой эле Латын Америка, Индия, Монголия, Пакистан, Тибет, Англия, Орусия, Казакстан өлкөлөрү. "Мактангандай болбойн, бирок Кыргызстандагы кол өнөрчүлөрдүн креативдүүлүгү жана жасаган буюмдарынын сапаты бийигирээк. Биз атайын BIO Product рыногу менен иштейбиз. Бизди бул рынокто таанышат жана Кыргызстанды жакшы тааныштыруу үчүн өтө көп иштедик. Ошон үчүн жаңы тенденцияларды, багыттарды эске алууга аракет кылабыз" - деди Сумсарбек мырза.

"Кийиз менен да өз тилинде сүйлөшөбүз"

Жүн бул колдонуунун жөнөкөйлүгү жана даярдалуусунун оордугу менен айырмаланган өзгөчө материал. "Кийиз жалкоолукту жактырбайт. Биз аны менен өз тилинде сүйлөшөбүз. Көчмөн калк болгондуктан, кийиз биздин жашообузда ар дайым бар болгон жана маданиятыбыздын ажырагыз бөлүгү. Жакшы кийизди Кыргызстанда табуу оор, эгерде союз маалында биздин кыргызстандык "мэринос" сапаттын эталону болсо азыр ал азайды. Биздин сагуучулар жүндү болбогон баада Кытайга сагууда. Тилекке каршы мамлекет кол өнөрчүлөргө эч жардам бербейт, бирок эл аралык уюмдардын биздин кол өнөрчүлүгүбүздүн өнүгүүсүндө салымы зор» - деп билдирди Сумсарбек Мамырралиев.

Ünlü Keçe Ustası Burul Mambetova'nın söylediğine göre: 'Giyimler için yünler merinos cinsi koyunlardan güz döneminde alınıyor. Kırgızistan'daki koyun cinsleri dörde ayrılıyor: 1.si Merinos, 2.si Krosplet, 3.sü Linkoln'dür. Eski zamanlardan beri koyunun yününü almadan önce onu mutlaka temizliyorlar. Koyunun yünü mükemmel olması için iyi beslemek gerekiyor. Öğrencilik yıllarımda Kırgızistan'ın bölgelerini inceledim ve Narın Bölgesi'ndeki Koçkor reyonunda koyunların yünleri diğer bölgelere göre daha kaliteli olduğunu gördüm. Diğer bölgelerdeki koyun yünlerinin kalitesi düşüktür' dedi.

Dünyada bizim desenlerimiz gibi sayısız desenler yok

Ata babalarımız matematik hesaplamaları kullanmadan motifleri işleyebildiğini söyleyen Burul Hanım : 'Dünyada bizimki gibi matematik hesaplama yapmadan yapılan desenler yok. Günümüzde giyimlere bile tuv kızın desenleri yapıyor. Aslında erkeklerin desenleri farklı bayanların ki farklı olması lazım, ne yazık ki günümüzde öyle değil' dedi.

Ceviz, Soğan ve Birçok Bitkinin Kabuklarını Boya İçin Kullanıyoruz

'Obbo' markası milli kıyafetleri koyunun yününden yapmayı tercih veren firmalar arasındadır. Onun kurucusu Sumsarbek Mamiraliyev dünyanın bir kaç ülkesi ile çalışıyor. Sumsarbek Bey yünü boyama işlemi hakkında geniş enformasyon verdi. Biz sadece kimyasal ve sentetik eklemeleri olmayan organik boyaları kullanıyoruz. Eşya ve si-

parişe bağlı farklı üreticilerle çalışıyoruz. Bunun içinde yabancı ülkeler de var (Peru, Pakistan, Hindistan, Afganistan, Özbekistan, Avusturya vb.). Maalesef Kırgızistan'da bio boyaları üreten firma yok işte onun için kendimiz yaptığımız boyaları kullanıyoruz. Eski teknolojilerle ceviz ve soğan kabuğundan ve farklı otlardan yapılan boyaları kullanıyoruz fakat bu çok uzun ve zor bir iş. Her işlem siparişe bağlı, sipariş veren insanın bekleme süresi de bunu etkiliyor' dedi.

'Bizim ürünlerimiz herkes için değil, bu işe değer verenler içindir'

Dünyada Latin Amerika, Hindistan, Moğolistan, Pakistan ve Tibet gibi birçok ülkede yünden eşya yapıldığını belirten Sumsarbek Bey: 'Reklam yapmak istemiyorum ancak Kırgızistan'ın tasarımcılarının yaratıcılığı ve onların yaptığı işlerin kalitesi daha yüksektir. Biz bio ürünleri üretkenlerle çalışıyoruz. Bizi bu pazarda iyi tanıyorlar, çünkü biz onların bizi tanınması için çok çaba harcadık. İşte onun için trendi, yeni bagyt dikkate almaya çalışıyoruz' dedi.

'Keçe ile kendi dilinde konuşuyoruz'

Yün bu kullanılması kolay ve aynı anda zor olan özel bir malzemedir. Keçe tembellikten hoşlanmıyor. Biz onunla kendi dilinde konuşuyoruz. Kaliteli keçeyi Kırgızistan'da bulmak çok zordur. Sovyet dönemindeki Kırgızistan'daki merinos yününü şimdi bulmak oldukça zordur.

Мындан бир нече жыл мурун жүндөн жасалган кийимдерге көпчүлүк кызыкчу эмес. Азыркы учурда аларга суроо талап абдан көп. Өзгөчө чет өлкөлөрдөн келген туристтер табигый жүндөн жасалган кийим-кечелерге кызыгып, сатып алышууда.

Birkaç yıl öncesine kadar koyun yününden yapılan giyimlerle hiç kimse ilgilenmiyordu. Günümüzde bu giyimlerle ilgilenen insanların sayısı arttı. Özellikle diğer ülkelerden gelen turistler bu giyimleri daha çok satın alıyor.

Асел Моконова,
Мария Айткулуева

«Биз билген жана билбеген Токтогул»

Жакында Токтогул Сатылганов атындагы фонд тарабынан «Биз билген жана биз билбеген Токтогул» аттуу китеп жарык көрдү. Токтогул бизге беш колдой белгилүү деп жүргөнбүз. Көрсө, ал тууралуу окулбаган, эл биле элек материалдар да бар экен...

Китептеги ар бир окуя, чыныгы фактылардын негизинде берилип, Токтогулдун чыныгы өмүр жолу сүрөттөлөт. Даректүү баяндын автору, жазуучу Омор Соороннов “Биз билбеген Токтогул” тууралуу азын-олак кеп салды.

Мыкты тилмеч

Токтогул орусча суудай сүйлөгөн. Бул тууралуу Мамлекеттик пландын кызматкери, агроном Н.С.Ладышев Токтогулдун өз оозунан жазып алган материалында айтылат. 1927-жылдан 1931-жылга чейин Кетмен-Төбөнүн Мазар-Сай айылына пахта эги-

ле турган болуп, ошого борбордон Ладышевдин башкаруусунда атайын комиссия барат. Бул комиссияга беш жыл бою, Токтогул котормочу болуп жүргөн. Ладышев аны мыкты, зээндүү котормочу, деп мактаган. Орус тилди, акын Сибирде сүргүндө жүргөндө үйрөнгөн.

Токтогул Анжиян көтөрүлүшүнө катышкан эмеспи?

Бардык китептерде «революционер» деген атка конгон Токтогул, чынында Анжиян көтөрүлүшүнө катышып, катышпаганы жөнүндө так маалымат жок, бирок

1897-жылы Кетмен-Төбөгө, келген Мадалы эшендин кишилерин эң биринчи Токтогулга жолугушкан экен. Анын Ладышевге айтып берген эскерүүлөрүндө: «Мен жүгөрү сугарып жаткам. Бир жигит келип, Шадыбек калпа чакырып атат аеди. Үйүнө барсам, үч киши бар экен. Бири ооган, бири өзбек, дагы бири ирандык окшойт. Мени бир боз үйгө киргизип, жаңы кийим кийгизишти. Боз үйдүн жанында бир жакшы ат турган экен, ошого минип, жанагы үч киши менен Алексеевка айылына, бир өзбектин үйүнө келдик. Түн бир оокумга чейин биздин жерлерди орустар басып алгандыгы, аларды кантип кууп чыгыш керектиги жөнүндө сөз болду. Паллоо желип бүткөндөн кийин, колуна комузумду алып, ырдамакчы болдум эле, жанагы үч кишинин бири «ырды кое туралы, бул жерде өтө олуттуу маселе тал-

кууланып жатат» деп жазылган.

Ал үйдө көтөрүлүшкө үндөгөн ар кандай китепчелер, баракчалар бар экен. Ошолорду «кантип таратабыз» деген маселе болду. Бири «Токтогул таратсын» дегенде, Шадыбек калпа дүкөнү бар өзбекке «сен тарат» деп айтат. Анан жума намаздарда, эл көп чогулган жерлерде жанагындай сөздөр айтыла баштайт. Токтогул «Акмат, Дыйкан алдамчы, Атакан, Миңбай жалганчы» деп ошол кездеги ырга кошкон бири Атакан ошол жерде болуш экен. Атакандын жигиттери «Токтогул да көтөрүлүшчүлөрдүн арасында жүрөт» деген ушак таратышат. Токтогул көтөрүлүшкө түздөн-түз катышкан эмес. Документтердин эч биринде анын көтөрүлүшкө катышканы тууралуу маалымат жок.

Насыят

Дениң соодо эринбей,
Бекерликке берилбей
Эркиң менен жумуш кыл,
“Эринчээк, жалкоо” дедирбей,
Эрдин күчү – сом темир,
Эритүүгө эр керек.
Эя оокатың болбосо,
Эгин айдаар жер керек,
Эр жигитини белгиси-
Эпчил болот термелеп,
Өз колунда болбосо,
“Өлдүм” десең, ким берет?
Күчүң барда иштеп көн,
Күлүп, жайнап, эр жигит,
Жакшы азамат түрдөнүп,
Жалбырттаган жалындай,
Өзүн өзү асырайт,
Уурулукка малынбай,
Уятын ойлоп ар убак,
Ушак сөзгө чалынбай.
Түрүнүп иштеп, эр жигит,
Тишиң барда таш чайна.
Ирээтинди түзөтүп,
Ишгебесең аш кайда?
Эгин айдап, чөбүн чап,
Эмгеңден пайда тап.
Азамат болсоң, ак иштеп,
Аздыр – көптүр малың бак!
Эр жигиттин белгиси –
Кайраттуу болот жалындап,
Өз колунда болбосо,
Оңойбу оокат табымак?
Өлбөйүнчө кор болбойт
Өксүгөн менен ниети ак.
Жамандыкка чалынбайт,
Өз башыңа өзүң сак.
Өлбөй тирүү калбайсын,
Жан аманат, ойлоп бак.
Ыркыраша тирүүндө,
Ырыс алды – ынтымак...
Ачуулуу болуп, эр жигит,
Аксымдыкка бут малба.
Көпкөндүккө жеңдирип,
Көрүнгөңгө мактанба,
Алып калгын Токоңдун
Үлгүлүү сөзүн укканда
Карыздар болсо эр жигит,
Көтөрмөгө бурулуп,
Абийириңди кетирип,
Аласа келет чубуруп.
Андан көрө эгин бак,
Алын барда жулунуп,
Кайда качат ырыскы?
Өзү эле келет курулуп.
Эсиң кетсе, эчки бак,
Эчки тууйт үч улак.
Айраныңды мол кылып,
Саан берет үч убак.
Эч болбосо экиден
Эгиз тууйт улагын,
Эшигинден эрмен жейт,
Эстебей тоонун тулаңын...

Токтогул – кыргыз сыймыгы

Улуу ырчы, заман булбулу, доор күзгүсү Токтогул Сатылганов кыргыз элинин маданиятынын бирден бир символуна айланган. Андыктан Кыргызстандын жети дубанында тең анын урматына ырчынын ысмы коюлбаган көчө, мектеп, лицейлер жок.

Адабият, маданият жана архитектура жаатындагы сыйлык

Токтогул Сатылгановдун 100 жылдыгына карата 1965-жылдан баштап адабият, искусство жана архитектура жаатындагы көрүнүктүү эмгектерди сыйлоо үчүн Кыргыз ССРинин Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыгы белгиленген. Аны биринчилерден болуп 1967-жылы “Сүйүү жана үмүт”, “Абийир кечирбейт” аттуу мыкты пьесалары үчүн Т.Абдумомунов, “Чабандар”, “Ысык-Көл – кыргыз деңизи” деген чебер тартылган сүрөттөрү үчүн Г.Айтиев, Кыргыз мамлекеттик Эмгек Кызыл Туу ордендүү академиялык драма театрында коюлган “Атанын тагдыры” спектаклиндеги Акылбектин, “Король Лир” трагедиясындагы Лирдин ролдо-

рун мыкты чеберчиликте аткаргандыгы үчүн М.Рыскулов, “Муратаалы Күрөңкиев” аттуу зор эмгеги үчүн В.С.Виноградов, “Таң алдында” тарыхый романы үчүн А.Токомбаев алган. Учурда Кыргыз Республикасынын Токтогул сыйлыгына ээ болгон маданий ишмерлердин катары өстү. Бүгүнкү күнгө чейин аталган сыйлык адабият, маданият жана архитектура жаатындагы мамлекеттик сыйлык катары таланттууларга чоң мотивация берип келет.

Т.Сатылганов атындагы Кыргыз улуттук филармониясы

Акындын атын алып жүргөн Кыргыз улуттук филармониясы 1936-жылы 7-октябрда ачылган. Баштапкы топ элдик ырчылар, обончулар, манасчылар,

мыскылчылар, элдик аспап оркестри, кыргыз мамлекеттик хору, комузчулар ансамбли ж.б. болуп, жалпысынан 41 адамдан турган. Улуттук филармонияга Т. Сатылгановдун ысмы 1938-жылы ыйгарылган.

Борбор шаардагы Токтогул көчөсү

Бишкек шаарындагы 5 км узундуктагы көчөгө Токтогул Сатылгановдун ысмы ыйгарылган. Аталган көчөдө акындын 125 жылдыгына карата ачылган Токтогул Сатылганов атындагы искусство, адабият жана үй музейи жайгашкан.

Караколдогу мектеп-лицей интернаты

Ысык-Көл облусунун Каракол шаа-

рындагы мектеп-лицей интернаты 1991-жылдан бери Токтогул Сатылгановдун ысымын алып жүрөт.

Токтогул району, Токтогул суу сактагычы, Токтогул ГЭСи

Жалал-Абад облусунун Токтогул районуна акындын аты ыйгарылган. Бул аймакта Кыргызстандагы эң чоң Токтогул суу сактагычы жана Токтогул ГЭСи жайгашкан.

Улуттук валютада...

1995-жылы 20-мартта 100 сомдук акча валютасына Токтогулдун сүрөтү түшүрүлүп, бүгүнкү күнгө чейин колдонулуп келүүдө.

150 жыл

Asel Mokonova,
Mariya Aytkuluyeva

«Bizim Bildiğimiz ve Bilmediğimiz Toktogul»

Şair Toktogul Satılganov'un adını alan vakıf tarafından «Bizim Bildiğimiz ve Bilmediğimiz Toktogul» adlı kitap yayımlandı. Kitaptaki bütün olaylar objektif olguya kanıtlanarak, şairin gerçek hayatını yansıtıyor. Belgesel denemesini yazan ünlü yazar Omor Sooronov'a bu kitap hakkında görüşlerini sorduk. Toktogul Satılganov'u iyi tanıdığımızı zannediyorduk, fakat bazı belgeler ise bize farklı şeyleri söylüyordu.

Muhteşem tercüman

Şair Toktogul Rusçayı çok iyi konuşurdu. Bunu devlet planlama görevlisi, Tarım Uzmanı N.S. Ladişev'in, şairle görüştüğünden sonra yazdığı anılardan öğrendik. 1927-1931 yılları arası Ketmen-Töbö'deki Mazar-Say Köyü'ne pamuk ekileceğinden merkezden Ladişev'in yönetiminde komisyon gelir. İşte bu komisyonun tercümanı olarak şairimiz Toktogul görev alır. Ladişev onu çok beğenmiş ve muhteşem tercüman olarak nitelendirmiştir. Halk şairimiz Rusçayı Sibiry'a sürgün edildiğinde öğrenir, daha sonra da geliştirir.

Toktogul dedikodularla mı sürgüne gönderildi?

Bütün kitaplarda devrimci olarak tanımlanan Toktogul, aslında Anjiyan devrimine katılıp katılmadığı hakkında kesinleşmiş hiçbir bilgi yoktur. Fakat 1897 yılında Ketmen Töbö'ye gelen Madali Eşen'in mücadele arkadaşları ilk olarak Toktogul'a başvurmuştur. Ladişev'in yazdığı Toktogul'un anılarından: 'Ben mısırı suluyordum, bir delikanlı gelip Şadıbek Öğütçü'nün evine gitmem gerektiğini söyledi. Şadıbek'in evine gelince, üç ağırbaşlı erkeği gördüm- birisi Afgan, diğeri

Özbek, diğeri de İranlı idi herhalde. Beni bir boz üye sokarak, yeni zarif bir kıyafet verdiler. Dışarıda atlar vardı, ben o üç efendiyle beraber, ordaki atlarla Alekseevka Köyü'ne bir Özbek'in evine gittik. Tan ağarınca kadar, bizim topraklarımızı Ruslar işgal etti, onlara nasıl direniş göstermemiz gerektiği hakkında konuştular. Yemek yedikten sonra, acıdan dolayı komuzu ele alıp şarkı söyleyecektim. Ama karşıdakiler ciddi sorun konuşulurken şarkılar söylenmez diye susturdular.

O evde insanları devrime çağıran birçok kitap ve bildiri bulunuyordu. Bunları dağıtma sorunu

ortadaydı. Birisi Toktogul'un dağıtması gerektiğini söylediğinde, Şadıbek Öğütçü, dükkancı Özbek'e sen dağıtmalısın dedi. Sonra Cuma namazlarında, insanların toplandığı yerlerde, Toktogul Ruslara karşı direniş göstermeye çağırıyor gibi dedikodular başladı. Şairin o dönemdeki 'Akmat, Yalancı Dıykan, Atakan, Yalancı Minbay' şarkısındaki Atakan o bucağın yöneticisiydi. Onun uşakları Toktogul, devrimi yönetenlerden biridir, diye hikayeler çıkarırlar ve sürgüne gönderilir. Aslında Toktogul Anjiyan Devrimi'ne katılmamıştır. Bununla ilgili hiçbir belgesel kanıtlar yoktur.

Toktogul'un Adı Her Yerde

Toktogul Satılganov Kırgız kültürüne ve edebiyatına verdiği emekler için, adı Kırgız Devlet Filarmonisine, ülkenin birçok yerine, köy kuruluşlarına, okullara vb. yerlere verilmiştir.

Sovyetler Birliği tarafından Toktogul'un 100 yılı için sanat ve edebiyat alanında onun adıyla Kırgız Devlet Ödülü 1965'ten itibaren verilmeye başladı. İlk olarak 1967'de T. Abdimomunov'un Sevgi ve Umut, Vicdan Affetmez adlı tiyatro oyunları, Ressam G. Aytıyev'in Çobanlar, Issık-Köl

- Kırgız denizi resimleri, M. Rıskulov'un Baba Kaderi tiyatrosunda baş kahraman Akılbek'in ve Kral Lir trajesindeki Lir'in rolü için, V.S. Vinogradov'un Muratalı Kürenkeyev adlı kitabı, Yazar A. Tokombayev'un Sabaha doğru romanı Toktogul Devlet Ödülü'ne layık görüldü.

Kırgız Devlet Filarmonisi'ne 1937

yılında Toktogul Satılganov'un adı verildi. Bişkek şehrindeki Gogol ve Moskva sokaklarının arasında Toktogul adını alan sokakta şairin 125 yıldönümü vesilesiyle açılan Toktogul Satılganov sanat ve edebiyat ev müzesi yer almıştır.

Şairin ana vatanı Calal-Abad bölgesindeki birçok yer de Toktogul

Satılganov'un adını aldı. Onların biri bölge merkezi sanılan Toktogul şehri ve bunun dışında Orta Asya'daki en büyük Toktogul Barajı ve Toktogul Hidroelektrik Santrali bu bölgededir.

Issık-Köl'ün Karakol şehrindeki 1991 tarihinde açılan yatılı okula da Toktogul'un adı verilmiştir.

NASHIHAT

Sağlam iken erinmeden,
Boş gezmeden,
Erkin ile çalış,
"Eringen, tembel" dedimeden.
Erin gücü demir gibidir,
Eritmeye er gerek.
Hiçbir işin olmasa,
Ekin ekmeye yer gerek.
Er yiğidin belirtisi,
Uz olur, çabalar,
Öz elinde olmazsa,
"Öldüm" dersin, kim verir?
Gücün varken çalışmaya alış,
Gülerek, neşeyle, er yiğit,
Günlük geçimi düşünmeden,
Kulak bağlayıp yer yumuşat.
İyi azamet gibi,
Alevlenen ateş gibi,
Kendi kendini yetiştirir,
Hırsızlığa batmadan
Namusunu düşünür her vakit,
Dedikodu sözlerle kanmadan.
Kolları sıvayarak çalış, er yiğit,
Dışın varken taş çigene.
Safını düzelterek,
Çalışmazsan aş nerde?
Ekin ek, otunu biç,
Emeğinden fayda bul.
Azamet isen, temiz çalış,
Az veya çok malına bak!
Er yiğidin belirtisi,
Gayretli olur yanarak,
Öz elinde olmazsa,
Kolay mı bir şeyi bulmak?
Ölene kadar hor olmaz,
Tökezle de iyi niyetli.
Kötülüğe takılmaz,
Kendi başına kendi hakim olursa.
Ölmeyip diri kalmazsın,
Can emanet, düşünerek bak.
Hırlaşma sağlığında,
Rızkın önu birliktedir...
Sinirli olup da er yiğit,
Haksızlığa ayak basma,
Dünya malına yenilip,
Gördüğüne övünme,
Alıp kal Tokon'unun,
Nasihatli sözünü duyduğunda.
Borçlu olursa er yiğit,
Borçluya dönüp,
Şerefini beş paralık edip,
Alacaklı gelir kovalayp.
Onun yerine ekin ek,
Halin varken didinerek.
Nereye kaçarsın?
Kendisi gelir kurularak.
Yorulursan keçi besle,
Keçi doğurur üç oğlak.
Yoğurdunu bol eder,
Sağım verir üç vakit.
Hiç olmazsa ikişer
İkiz doğurur oğladın,
Kapından pelin yer,
Hatırlamaz dağın otunu.

Балбай Алагушов
Кыргыз Республикасынын эл артисти,
музыка изилдөөчү

САЛТТУУ ЫРДЫН САНАТЫ ЖАНА САНААСЫ

Кыргыз жергесинин кол менен жасап койгондой түрүү түркүн түстөрдөгү кооз келбети, элибиздин меймандостугу, атадан-балага ардакталып айтылган оозеки адабияты, уккандардын черлерин жазган салттуу музыканын классикалык күүлөрү менен ырлары абалтан эле түрүү тилдердеги, түркүн кесиптердеги улуттардын окумуштууларын, саякатчыларын, музыка изилдөөчүлөрүн суктанта каратып келген. Алардын ичинен саякатчылар, окумуштуулар П.Семенов Тянь-Шанский, Р.Пфенниг, А.Диегаль, Алибий, Р.Загряжский, Б.Смирнов жана башкалар азда болсо да салмактуу ойлорду айтышкан. Ал эми Орто Азия элдеринин ошонун ичинде кыргыздын салттуу музыкасын, элдик аспаптарын, ырларын, күүлөрүн, обондорун алгачкылардан жыйноого немец скрипачы Москвадагы чоң театрдын артисти Август Федорович Эйхорн киришкен. Ал 1870-жылы Ташкентке келет. Сыр дарыянын музыкалык хорун жана аскердик оркестринде капелмейстр болуп иштейт.

А.Эйхорн калк арасында концерт берүү менен бирге 1871-1883-жылдары Орто Азия элинин этнографиялык-музыкалык материалдарын жыйноонун үстүндө эмгектенет. Ал атаган жылдардын аралыгында Өзбекстандын, Казакстандын, Кыргызстандын аймактарында болот. Залкар шайырлардан ырлардын, күүлөрдүн түркүн үлгүлөрүн, аспаптарынын тарыхтарын, тигил же бул элдин чыгышына арналган кызыктуу материалдарды жазып алат. Ал жыйнаган материалдарынын негизинде немец тилинде китеп жазат. Бирок, баалуу кол жазма немец тилинде жазылгандыктан орус тилине которулбай узак жылдар бою жарык көрбөй жатып калат. Тек гана 1963-жылы профессор В.Беляевдин редакциясынын астында Өзбек илимдер академиясы Эйхорндун “Өзбекстандын музыкалык фольклористикасы” деген атта басмадан басып чыгарат. Ал эми Август Федоровичтин толук кол жазмасы Б.Сабиновдун котормосунан кийин басмадан басылып чыгат. Китептин биринчи бөлүгү “Кыргыздардын музыкасы” деп аталаган. Бул бөлүмүндө автор казак, кыргыз элинин өткөрө музыкалуулугуна, төкмөлүүдүгүнө ой жүгүртөт. Элдик музыкалык аспаптардын жасалышына, ойнолушуна токтолот.

Аларда аткарылган күүлөрдү, ырларды, обондорду нотага түшүрөт. Алсак, Оштон, Гүлчөдөн, Алайдан “Койчунун ыры”, “Бүркүтчөн мергенчинин ыры”, “Талаа сакчысынын ыры” аттуу жана башка ырларды жазып алат. “Кыргыздардын музыкасы” аттуу бөлүмүнүн соңунда

кыргыздар кырк кыздан келип чыккан деген саякатчы Ванберди жазып алган уламыш жөнүндө жазган ойлору, маалымдамалары өзбек, казак, кыргыз музыкаларынын тарыхынын изилденишине өз салымын кошууда.

Казак менен кыргыздын кылымдар бою кагаз бетине түшпөй, жыйналбай, ооздон-оозго көчө ырдалып, колдон-колго өтө чертилип, муундан-муунга өтүп келген элдик салттык музыканын обондору менен күүлөрүн алгачкылардан жыйнаган залкар этнограф, көрүнүктүү музыка изилдөөчү, сынчы, таланттуу композитор, эл артисти Александр Викторович Затаевич болгон. Ал өмүрүнүн 16 жылын кара жанын карч ура казак менен кыргыздын салттык музыкасынын кооз үлгүлөрүн жыйноого арнайт.

1920-жылы Польшада, Москвада иштеп жүргөн Затаевич өсүп-өнгөн шаары Оренбургга келет. Жаз айы. Күндөрдүн биринде музыкалык театрда казактын “Майрамдык күүсүн” угат. Байыркы эки кылауу, көп сырауу домбранын кубулжуган мукамдуу үнүн Александр Викторович алгачкы жолу угуп, толкундуу сырга батат. Күүнүн кереметтүү кайрыктары таң калтырат. Александрдын ал күүнү угушу менен чыгармачылыгынын жаңы баракчасы ачылат. Ал казак деген ат менен кошо жаралган элдин ысыгы менен суугун, кайгысы менен кубанычын, өкүнүчү менен өксүүсүн өксүй ырга кошуп, күүгө салып келе жаткан ырларын, күүлөрүн жыйноого аттанат. Александр 1920-23-жылдын аралыгында казактардын ар кандай курактагы, түрүү кесиптердеги жөнөкөй инсандарынан, шайырларынан миң ырды жазып алат.

Затаевичтин мындай эрдиги, абалтан өнөрдү жогору баалап, барктап келген казактын жетекчилери Казакстандын тарыхында биринчи жолу ага “Эл артисти” деген ардактуу наамды

ыйгарат. 1925-жылы Затаевич Оренбургдан “Кыргыз (казак) элинин миң ыры” деген ат менен туңгуч жыйнагын басмадан басып чыгарат. Автордун жыйнагы казак элинин музыка сүйүүчүлөрүн окурмандарын гана таң калтырбастан, дүйнөлүк ысымдагы композиторлорду, акын-жазуучуларды да таң калтырат. Затаевич улуу жазуучу Ромен Ролландын туулаган күнүнө карага “Кыргыз-казак элинин миң ыры” аттуу жыйнагын белекке жиберет. Роллан Затаевичтин жыйнагын алаары менен “Кымбаттуу Monsieur! Менин туулаган күнүмө карата Сиздин эң бир көлөмдүү “Кыргыз элинин миң

дай талантка бай экенине көз жеткен Затаевич тим жатып албастан, учу-кыйырына көз жетпеген Казакстандын чалкыган аймактарын кайрадан аралап, ыр, күүлөрдү жазып алат. Ал чогулткан, нотага түшүргөн ырларын, күүлөрүн 1931-жылы Алма-Атадан “Казактын 500 ырлары менен күүлөрү” деген ат менен басылып калкка тартууланат. А.Викторович казактардын жүрөктөрүнөн түнөк тапкан 50 дөн ашык обондорун фортепиано үчүн да иштеп чыгат.

1928-жыл. Сентябрь айы. Атактуу этнограф, музыка изилдөөчү композитор. Кыр-

ыры” аттуу эмгегиңизди жана өзүңүздүн кыргыз темаларына жазган композицияңызды жибергениңизге чоң рахмат!” Баарынан мурда мени ушундай моменталдуу эмгекти эң оор шартта, ачарчылык каптап турган учурда жүзөгө ашырган чыдамкайлуу күчүңүз, эрдигиңиз жана моралдык эркиңиз таң калтырды. Бул музыкалык эрдик эч качан унутулбай турган жан дүйнөнүн мисалы”, - деп сыймыктана катына жооп жазат.

Абалтан казак эли ар кан-

окурмандарына кыргыздын элдик салттуу музыкасынын берметтеринин кооз үлгүлөрүн окурмандарга тартуулоо, тааныштыруу эле.

А.Викторовичтин келиши менен республиканын бардык булуң-бурчтарынан ордо калаага залкар шайырлар чакыртылат. Затаевич айтылуу комузчу, залкар кыл кыякчы, чоорчу М.Күрөңкеев баштаган улуу комузчу К.Орозов, айтылуу комузчу Т.Сагылганов жана башка шайырлар менен Кызыл Армия (азыркы К.Тыныстанов) көчөсүндөгү жер үйдөн кездешет. Ал Муратаалыдан баш-аягы ар бир күүсүнүн та-

рыктарын баяндаган комуздун, кыл кыяктын, чоордун 51, Карамолдодон 31, Токтогулдан 18 күүнү жазып алат (нотага түшүрөт). Токтогул, Муратаалы, Карамолдодон күүлөрдү чертүү жагынан асман менен жердей айырмаланаарын, ал бир күүсүн кубулга кол ойноптуп кооздоп чертерин өз көзү менен көрүп, күүлөрүн угуп дароо нотага түшүрөт. Александр Викторович залкар шайырлардан күүлөрдү жазып алуу менен бирге ар кыл кесиптеги ышкы-боздордон да элдик обондорду жазып алат. Алсак, жазуучу

К.Жантөшевден 2, А.Токтомушевден 5 обондуу ырларды нотага түшүрөт. Ошондой эле Т.Жолдошовдон, А.Дыйканбаевден, Н.Жаналиевден, С.Кочкорбаевден, К.Рахматов жана башкалардын ырдоосунда ондогон элдик ырларды жазып алат. А.Викторович чарчаганына карабай эки ай күндүр-түндүр иштейт. Акыркы “Агара жортсон, кызара бөртөсүн” дегендей Затаевичтин 1932-жылы Москвадан “Кыргыздын 250 аспаптык күүлөрү жана обондору” аттуу жыйнагы жарык көрөт. Кыргыздардын тарыхында биринчи жолу чыккан жыйнак коомчулуктун, маданий чөйрөнүн кызуу колдоосуна алынат.

1936-жыл. Октябрь айы. Ордо калаада өздүк-көркөм чыгармачылыктын Республикалык олимпиадасы өтөт. Ага Кыргызстандын ар тарабынан атактуу эл шайырлары катышат. Москвадан А.Затаевич келет. Ал Атайдан, Мусадан, Ыбырайдан, Мыскалдан, Жумамүдүндөн, Абдыластан жана башка ырчы, комузчулардан баш-аягы 170 обонду, күүнү жазып алат. Ал А.Малдыбаевдин он бир обонун фортепиано үчүн иштеп чыгат. А.Викторович кыргыз шайырларынан жазып кеткен обондору менен күүлөрдүн жыйнагын чыгарам деп күндүр-түндүр кызуу иштеп жаткан кезде “өлүм айтып келбейт” болуп күтүүсүздөн 1936-жылдын декабрь айында дүйнөдөн кайтат. Ошентип, Затаевичтин алтынга бергис баалуу кол жазмасы эч ким тарабынан эске алынбай, эстелбей узак жолдор бою саргайып жатып калат. Тек гана музыка изилдөөчү, мамлекеттин искусствосуна эмгек сиңирген ишмер, Мамлекеттик Токтогул атындагы сыйлыктын ээси Виктор Сергеевич Виноградовдун түзүүсүндө, редакторлоосунда, менин катышуумда Затаевичтин күүлөрүнүн жыйнагы 1971-жылы “Бүткүл Союздук Советтик композитор” басмасынан 38 басма табак көлөмдө миң нускада “Кыргыздын аспаптык күүлөрү жана обондору” деген атта басылып чыккан эле. Ошентип, Затаевичтин көөнөрбөс мурасы көпчүлүккө тартууланат. Тилекке каршы, Затаевичтин алтынга бергис, ат көтөргүс кыргыз музыкасына сиңирген эмгеги улуттук музыка изилдөөчүлөр, илимпоздор, композиторлор тарабынан бүгүнкү күнгө чейин иликтенбей баасын ала албай келе жатканы ээниңди кейитип, сай-сөөгүңдү сыздатат. Ал эми 1958-жылы казактын композиторлор союзу, Казак илимдер академиясынын искусство таануу сектору, Курмангазы атындагы консерватория, Казак ССРинин Архив башкармалыгы Н.Аравиндин, В.Дернованын, Б.Ерзыковичтин түзүүсүндө “А.Затаевич. Изилдөөлөр, эске-

рүүлөр, каттар жана документтер” аттуу 304 беттен турган 40 басма табак көлөмдөгү китепти 3500 нускада орус тилинде Алма-Атада басып чыгарды. Ал эми кыргыздардын маданий комузчулугу Затаевичти билишсе да билемксенге салышып, көз жумуп келүүдө.

Атактуу Затаевичтин жолун жолдогондордун бири орустун музыка изилдөөчүсү, Республиканын искусствосуна эмгек сиңирген ишмер, Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыктын лауреаты Виктор Сергеевич Виноградов эле. Ал 1938-жылдан көзү өткөнгө чейин кыргыздын элдик салттуу жана профессионалдык музыкасынын атактуу шайырларынын чыгармачылыктарына, элдик жана профессионалдык музыкасынын тарыхтарына арналган ондогон очерктерди, монографияларды жазды. Алардын ичинен “Советтик Кыргызстандын музыкасы”, “Токтогул Сатыганов жана кыргыз акындары”, “Кыргыздын элдик музыкасы”, “Атай Огонбаев”, “Токтогулдун

шүнө бирден бир булак болот. Виктор Сергеевич кыргыздын элдик, профессионалдык музыкасын иликтөө менен бирге казак, өзбек, түркмөн, азербайжан, тажик жана башка элдердин ырчылары, композиторлору, опералары, симфониялары, балеттери элдик шайырлары жөнүндө ондогон макалаларды, очерктерди, сүрөттөмөлөрдү жазат. Мен 1969-жылы Виноградовдун өмүрү менен чыгармачылыгына арналган “Кыргыз музыкасынын чаалгычысы” аттуу очеркти “Кыргызстан” басмасынан басып чыгардым. Китебим чыккандан бери 40 жыл өттү. В.С.Виноградов өлөр алдында Кыргыз мамлекеттик Б.Бейшеналиева атындагы искусство институтуна жеке өзүнүн китепканасын белекке берген эле. Бирок искусство институтун, консерваториянын доцент, профессорлору, Кыргыз улуттук илимдер академиясындагы искусство секторунун илимий кызматкерлери Виноградовдун өмүрү менен чыгармачылыгына арналган

жок.

Республикада Улуттук өнөрүбүздүн тигил же бул тармактарынын байыркы, азыркы тарыхын, айтылуу инсандарыбыздын өмүр баяндары менен чыгармачылыктарын ар тараптан илимий жактан иликтеген илимий борбор алигиче жок. Ырас, Кыргыз улуттук илимдер академиясынын мурдагы “Манас таануу жана көркөм маданияттын улуттук борборунда” азыркы Чыңгыз Айтматов атындагы тил жана адабият институтунда искусство сектору бар. Академик А.Салиев Философия жана укук институтундагы эстетика жана искусство секторун уюштуруп жетектеп турганда, республикадагы мен-менсинген өз кесиптеринин устаттары аталган музыка, театр, кино, сүрөт тармактарын изилдеген өнөр таануучулар иштетчүбүз. Алардын күүчү менен Кыргызстандын тарыхында биринчи 1971-жылы “Илим” басмасынан орус тилинде 27,36 басма табак көлөм-

быз. Бул саамалык коомчулук тарабынан абдан жакшы кабыл алынып, китеп үч айдын ичинде окурмандардын арасында тарап кеткен эле. Бирок, авторлор тарабынан кандайдыр бир кызыкчылыктын кесепетинен Мамлекеттик сыйлыкка көрсөтүлгөн эмес. Тилекке каршы А.Салиевдей өз ишин мыкты билген жетекчинин жоктугунан искусство сектору 1971-жылдан бери “История Кыргызского искусства” деген сыяктуу пайдубалдуу изилденген китеп чыга элек. Себеби, бүгүнкү күндө УИАсында искусство сектору бар экенин чыгармачыл союздардын, орто жана жогорку музыкалык окуу жайлардын жетекчилери, ал турсун Маданият жана маалымат министрлиги, маданий коомчулук жакшы билбейт. Искусство сектору уюшугандан бери Кыргызстанда ар кыл тармакта иштеп жүрүшкөн жоон топ өнөр таанычуулардын, чыгармачылык союздардын, Маданият жана маалымат министрлигинин, искусство институтунун, Улуттук консерваториянын жетекчилиги, окумуштуулары Эл аралык, коомдук уюмдардын катышуусу менен улуттук салттуу, профессионалдык өнөрүбүздүн бүгүнкү абалына, эртеңки келечегине арналган илимий иш-чаралар өтпөй келүүдө. Мына ушундай уюштуруучулуктун жоктугунан музыка, кино, театр, сүрөт өнөрүбүздүн тарыхы, Кыргыз Улуттук Т.Абдымомунов атындагы Академиялык драма театрынын, Кыргыз Улуттук А.Малдыбаев атындагы опера жана балет, областтык драма театрлардын тарыхы, кайталангыс таланттуу актерлору, ырчылары, музыканттары, композитор-

до-
ру,
режис-

серлору, сүрөтчүлөрү, кино актерлору жөнүндө очерктер, монографиялар жазылбай көз жаздымда калууда. Ал эми Республиканын Эл артисти, Токтогул Сатыганов атындагы сыйлыктын лауреаты, ырчы К.Тураповдун демилгеси, дирекциянын каржылоосу, менин авторлугум менен 2006-жылы Улуттук филармониянын 70 жылдыгына арналган 27 басма табак көлөмүндөгү “Кыргыз Улуттук Филармониясы” деген очеркти ак-кара жана түстүү тарыхый сүрөттөрү менен 1000 нускада “Бийиктик” басмасынан басып чыгарды. Китепти К.Турапов республиканын музыкалык мектептерине, орто жана жогорку окуу жайларына бекер таратып берди. Ал эми калган чыгармачыл жамааттардын жетекчилери эмне үчүн ушундай демилге менен чыгышпаганы түшүнүксүз.

Со-
веттер
Союзу-
нун учу-
рунда Ком-
позиторлор союзунун

Искусство институтунун алдында калк арасындагы шайырлардын ырдаган ырларын, черткен күүлөрүн жыйнап, чогулган турган музыкалык фольклордук кабинеттер бар эле. Алардын кызматкерлери ар жыл сайын элге чыгышып, музыкалык мурастарды чогултуучу. Алардын мыктылары нотага түшүрүлчү. Тилекке каршы, союз урагандан кийин “кимди-ким билди Буржубайды там басты” болду. Канчалаган жылдар бою тасмага жазылган ырлар, күүлөр ордунан түшүрүлгөн элдик чыгармалар да басмадан чыкпай калды. Өз кезегинде А.Малдыбаев, М.Абдраев, С.Юсупов, Б.Фефериан, А.Жээнбай, чоор, темир комуз, кыл кыяк, комуз күүлөрүн обондору (ырларды) нотага түшүрүшкөн. Аларды чогултуп, басмадан чыгарсак келечектин муундары үчүн табылбаган көөнөрбөс мурастардан болмокчу.

музыкалык мурастары”, “Муратаалы Күрөңкеев”, “Кыргыздын элдик музыканттары жана ырлары” аттуу кыргыз искусство илиминин түптөүшүнө, өнүгү-

иликтөөлөрдү жүргүзүшпөй келишүүдө. Үстүбүздөгү жылы Виноградов тирүү болгондо 110 жашка чыкмак. Бирок, аны эч ким эстеген да, эскерген да

дөгү 407 беттен турган 3000 нускада академик А.Салиевдин редакциясынын астында “История Кыргызского искусства” аттуу кыскача очерк чыгарган

КТМУнун студенттери Түркияда өз маданиятын таанытышты

Эрнест Кубатов

Түркиянын мамлекеттик “Сакарья” университети тарабынан уюштурулган “Өз маданиятыңды өзүң тааныт” аттуу программага 13-19-апрель күндөрү КТМУнун студенттери да катышышты.

Аталган иш-чара Европа биримдигинин асунушу менен өткөрүлүп келет. Программага Азербайжан, Грузия, Румыния, Польша, Италия, Украинадан жана Түркиядан болуп жети өлкөдөн өкүлдөр катышат. Бирок бул жылы сегизинчи өлкө болуп Кыргызстан конок катары катышты. Өлкөбүздү таанытуу үчүн университетибиздин студенттери Эркинбек Нуралиев, Фатих Каракая, Гүлина Юсупова, Элмира Таджиева жана Канат Ногойбаев барышты.

Программанын негизги максаты жаштардын

өлкөлөр аралык кызматташуусун жана биримдигин бекемдөө. Программанын алкагында ар бир өлкөнүн өкүлдөрү өз өлкөсү жана маданияты тууралуу презентация жасап, оюн-зоок программалары да өткөрүлгөн.

Кыргызстандын атынан барган студенттердин бири Гүлина Юсупованын айтымында программа жогорку деңгээлде өткөрүлгөн. “Ар бир өлкө тууралуу маалымат алуу абдан кызык болду. Кыргызстанды да жогорку деңгээлде тааныттык. Ал гана эмес катышуучуларды да “Кара жорго” бийин бийлеттик”, - деди Гүлина.

КТМУ Öğrencileri Kırgızistan'ı Temsil Etiler

Ernest Kubatov

Hakkari Üniversitesi tarafından 13-19 Nisan 2014 tarihinde düzenlenen ‘Kendi ülkeni kendi dilinde tanı’ programında üniversitemiz öğrencileri Kırgızistan'ı temsil ederek tanıttı.

Өздүк архив

Programa Azerbaycan, Gürcistan, Polonya, Romanya, Ukrayna, İtalya'dan öğrenciler katıldı. Kırgızistan'dan bu yıl ilk defa КТМУ öğrencileri Erkinbek Nuraliyev, Fatih Karakaya, Gulina Yusupova, Elmira Tadciyeva ve Kanat Nogovbayev bu programa katıldı.

Organizatörlerin belirttiğine göre programın asıl amacı farklı ülkeden gelen öğrencilerin birbirlerini tanıyarak, bu ülke öğrencileri arasında birliği güçlendirmek. Programın devamında sekiz ülkeden gelen temsilciler

kendi ülke ve medeniyeti hakkında sunum yaparak bilgi verdi. Bununla birlikte gezi ve oyunlar düzenlendi.

Kırgızistan'ı temsil edenlerden Gulina Yusupova: ‘Program çok güzel geçti. Aynı zamanda ülkemizi tanıtmış ve Türkiye’yi de görmüş olduk. Farklı ülkeler hakkında temsilcilerinden bilgi edindik. Bizde Kırgızistan'ı tanıttık. Bir de Kırgız milli ‘Kara corgo’ dansını bütün ülkelerden gelen katılımcılarla birlikte dans ettik’ dedi.

Ayday Amangeldi kızı
Айдай Амангелди кызы

Өздүк архив

Оюн - баланын өсүп, жетилүү учурундагы эң маанилүү баскыч. Психологдор кыздардын келечекте аткара турчу ролун балалык чагынын алгачкы баскычтарында оюнчук куурчактары аркылуу таанышаарын айтышат. Андыктан ата-энелер кыздарынын кандай куурчактар менен жана кантип ойноп жатканына көңүл бурушпаса, жаш бөбөктөрдүн психологиясына терс таасирин тийгизип коюшун баса белгилешет.

Çocuğun gelişim sürecindeki en önemli zaman dilimi oyun oynarken geçirdiği dönemdir. Psikoloji uzmanları; kızların gelecekteki davranışlarının belirlenmesinde çocukluk dönemindeki oynayacakları bebeklerin etkili olduğunu belirtiyor. Onun için ebeveynler çocuklarının ne tür bebeklerle ve nasıl oynamaları konusuna dikkat etmeleri gerektiğine vurgu yaparak, bu bebeklerin çocukların psikolojisine olumsuz etki yapabileceği belirtiyor.

Чий куурчактар “барбилер” менен тең тайлаша алабы?

65 жашка толгон чий куурчак

Кыргыздын кыздары илгертен чийден жана кийизден жасалган оюнчуктун түрү менен ойноп келишкен. Жашы 70ке таяп калган Айна апанын айтымында, анын балалык чагы чий куурчактарга түрүү кийимдерди тигүү менен өткөн. Айна апа: “Мен балалыгымды эстегенде алгач эле өзүм сүйүп ойногон чий куурчактарым көз алдыма тартылат. Апам мага чийден куурчактын денесин жасап берчү, мен болсо ага кийимдин түрүн тикчүмүн. Узун көйнөктөр, чыптама, жоолуктардын түрүн тигип, андан соң аларга сайма саяр элем”, - деп кеп салды.

Айна апанын ошол кезде ойногон чий куурчагын азыр 9 жаштагы небереси Бермет да сүйүп ойнойт. Анткени Айна апа чий куурчагын кыздарына ойготуп отуруп, азыркыга чейин жеткен. “Неберем үчүн бул куурчак өтө баалуу. Бош убактысында ал да куурчакка кийим тигүү менен алек болот”, - деп ой бөлүштү.

Бүгүн куурчакка кийим тигүүнүн кажети жок

Учурда кичинекей бөбөктөрдүн бардыгы эле Берметке окшоп кыргыздын салттуу чий куурчагы менен ойноп, ага кийим тигишпейт. “Азыр базарда сатылып жаткан оюнчуктун түрүнүн көптүгүнөн башың айланат. Куурчакка кийим тигип деле кажети жок. Ансыз да кытайдын, батыштын куурчак үчүн даяр кийимдери толтура.

Ескиден Кыргыз кыз чочуклары bezden yapılmış birçok oyuncak çeşidiyle oynarlarmış. 70 yaşındaki Ayna Hanımın söylediğine göre, çocukluğunun unutulmaz günleri bez bebeklerine çeşitli giysileri yapmakla geçmiştir. Ayna Hanım “Çocukluğumu hatırlarken aklımda kalan ve severek oynadığım bez bebekleri unutamıyorum. Annem bana bezden bebek yapardı, ben ise ona farklı giysiler yapardım. Uzun gömlek, yelek ve başörtüleri yapıp, sonra da onların üstüne ipele motifler işlerdim” dedi.

65 yaşındaki bez bebek

Бирок балдар куурчакты өз колу менен жасап, кийимдерин да өздөрү тигишсе, бул алардын денелик жана психологиялык өсүп-өнүгүүсүнө мыкты таасир тийгизер эле”, - деген ойдо балдар дарыгери Зиянат Адановна.

Ааламдашуу оюнчуктардан башталабы?

Тарыхчы-этнограф Бактыбек Исаковдун пикиринде, ааламдашуунун арааны көрсө жаш баланын оюнчуктар аркылуу азгырып жатат. “Биз балдарыбызды батыштын барби куурчактары же орус куурчактары менен ойготуп өстүргөнчө, байыртан улуттук наркты туу тутуп, чоң энелерибиз ойноп келген чий куурчактарды заманбап таризге салып, балдарыбызга сунуштасак жакшы болмок.

Калдыктардан жасалган оюнчуктар ден соолукка зыян

Бүгүнкү күндө Кыргызстанда сатылган товарлардын дээрлик 80 пайызы Кытай мамлекетинен алынып келет. Азыркы сатылып жаткан куурчактардын көбү калдыктардан, ар кандай таштандылардан жана эң начар желимдерден жасалгандыгы жашыруун эмес. Тери доктуру Бактыгүл Асакеновнанын айтымында ушундай жол менен жасалган оюнчуктар кандайдыр бир уулуу заттарды чыгарып турат. Бирок, баары эле муну байкай беришпейт. “Кичинекей кыздар мындай оюнчуктар менен ойногондон улам, ар кандай тери аллергияларына туш болуп, ал тургай ички орга-

низмине да терс таасирин тийгизет”, - дейт Бактыгүл айым.

“Барбиге” суроо-талап күч

“Барби” куурчактарынын эстетикалык көрүнүшүнө келсек, психологдор: “Барби куурчактары өзгөчө кыз балдарга тиешелүү жүрүм-турумдарды өзгөртүп, эрте жетилүүгө азгырууда, кызыктырууда”, - дешет. Анткен менен, кичинекей кыздарда бул куурчактарга болгон кызыгуу өтө чоң жана суроо-талап күч.

Ош базарынын оюнчук сатуучуларынын бири “Барби” куурчактары эң эле өтүмдүү экендигин айтат. Бишкек шаарынын кичинекей тургуну Алтынай барбинин колунан түшүрбөй ойнойт. Ал “Барби” менин сүйүктүү куурчагым, анткени ал абдан сулуу, көзү көк, чачтары сары, бою узун, бели ичке. Менимче сулуу кыздар ушундай болушу керек», - деген ойдо.

Идеалдуу келбет барбидей болуш керекпи?

Тарихчи-этнограф Бакытбек Исakov’ a göre bütün dünyayı kapsayan küreselleşme küçük çocukların oyuncaklarına yansıyor. Çünkü Ayna Hanım bez bebeğini kızlarına vererek nesilden nesile geçmesini sağlamıştır. “Ninemin verdiği bu bebek benim için çok kıymetli. Boş zamanlarımda ben de bebeğe giysiler yapmakla uğraşıyorum.”

“Bugün ise giysi yapmanın gereği kalmadı”

Günümüzde küçük kızların hepsi Bermet gibi Kırgızların geleneksel bez bebekleri ile oynayıp ona giysi yapmıyor. Ziyayat Adanovna’ya göre: “Şimdi pazarda satılmakta olan oyuncak çeşitlerinin çokluğundan adeta başım dönüyor. Oyuncak bebeklere giysi yapmanın gereği bile yok. Zaten Çin malı oyuncak ürünlerinde bebeklere hazır giysiler yapılmaktadır. Ama küçük kızlar oyuncak bebekleri kendi elleriyle yapıp, giysilerini de kendileri yaparlarsa bu onların fiziksel ve psikolojik olarak gelişmesine yardımcı olur” dedi.

“Küreselleşme oyunçaklardan mı başlıyor?”

Atadan Miras Kalan 65 Yaşındaki Bez Bebekler Barby Bebekler Karşısında Zor Durumda

Кыздар тубаса генетикалык жагынан адамдын келбетине өзгөчө маани беришет эмеспи. Психолог Назира Исаева “барби” куурчактары кыздардын психологиясынын калыптануусунда дээрлик терс таасирин тийгизип коерун белгилейт. Анткени “барби” өтө идеалдуу жасалган. “Кичинекей кезинде эле, алар “барбини” өз

дүйнөсүндө сулуу кыздын

кандай таасир калтырат” - дейт психолог.

Балдардын аруу дүйнөсүнө батыштын барбилери менен бурулуш жасабай, кылым карыгып келаткан кыргыз оюнчуктары менен символикалык түрө, кыргыз балдарынын жан дүйнөсүн сугаруу ар бир ата-эненин, жалпы коомдуктун да милдети. Бул функцияны аткарууда мектепке чейинки б и -

моделди катары түзүп алышкан. Өспүрүм куракта, алар денелик жактан калыптана баштаганда, өң-келбети, дене түзүлүшү элестетип келген “барби” куурчагындай болбой калса, комплекс жарала баштайт. “Барбинин” тулку боюн, келбетин алар сезиминде атайын бир чийинге салып алышат. Бою кыскараак, кичине тоомочураак болуп калышса, башкалар аны шылдыңдап жат-

ли м берүү мекемелеринде, мектептердеги окутуу программаларына дал ушул кыргыз чий куурчактарын бир пунктуна кыстарып койсо, кыргыз үчүн кыйла ийгилик болмок. Себеби өсүп келаткан балдардын дүйнөсү батыш эмес, кылым карыткан кыргыз нукураалыгы менен өссө, эртеңки мамлекеттин келечегинен үмүт чоң.

Кadınlар için ideal görünüm barbynin ki gibi mi olmalı?

Kızlar yaradılış özelliği olarak görünümüne çok önem veriyor. Psikolog Nazira İsaeva barby oyunçakları kızların psikolojisinin gelişmesine çok kötü etki etmektedir. Çünkü barby şekli olarak çok ideal bir model. “Daha küçükken onlar barby’i kendi dünyalarında en güzel kız modeli olarak hayal ediyorlar. Ergenlik döneminde fiziksel değişimler gerçekleştiğinde hayal dünyalarındaki barby’nin bedenine benzemedikleri için komplekse girip, özgüvenlerini kaybetmeye başlıyorlar. Kısa boylu ve kilolu olursa başkaları onunla dalga geçecek diye korkuyorlar” diye belirtti. Tarihçi-Etnograf Bakıtbek İsakov: “Çocukların temiz dünyasına Avrupa’nın barby oyunçakları ile başlaması yerine kültürel geçmişimizde ki oyuncakları ile büyütterek yetiştirmek ebeveynlerin ve Kırgız toplumunun birincil görevi olmalıdır. Bu tür kültürel oyuncaklarımızı ilköğretim çağına okuyan çocuklarımızı ders olarak verilmesi kültürel mirasımızı korumak adına yapılacak büyük bir eylemdir” diye belirtti.

Barby’ye talep büyük

Psikologlar “Dünyayı saran barby oyunçakları özellikle küçük kız çocuklarının davranışlarını değiştirip, kendilerini büyük yaşta görmelerini sağlıyor, bu durumda onları psikolojik olarak olumsuz etkilemektedir” diyorlar. Ama, maalesef küçük kızların bu oyuncak bebeklere olan ilgisi oldukça büyük boyutlarda. Oş Pazarı’nda oyuncak satan bir mağazadan aldığımız bilgiye göre barby bebeğinin pazarda en çok satılan oyuncak olduğu belirtildi. Bişkek’te yaşayan 5 yaşındaki Altınay’ın en sevdiği oyuncak olan barby’i her zaman yanında taşıyor. O “Barby’i çok seviyorum, çünkü o çok güzel. Gözleri mavi, saçları sarı, boyu uzun, beli ince. Bana göre güzel kızlar böyle olmalı” diyor.

Atıklardan yapılmış oyuncaklar sağlığa zarar verir

Günümüzde Kırgızistan’da satılmakta olan malların çoğunluğu (%80) Çin’den gelmektedir. Şimdi pazardaki oyuncak bebeklerin çoğu atık maddelerden, farklı çöplerden ve kauçuktan yapılmaktadır. Cildiye Doktoru Bakıtgül Asakenovna’nın söylediğine göre bu metotlarla yapılmış oyuncaklar zamanla kullanıldık-

Унутта калган кыргыз бийи “Кара жорго” Unutulan Kırgız Dansı Kara Corgo

Наргиза Жумадилова,
Рахат Жолдошбек кызы
Nargiza Cumadilova,
Rahat Coldosbek kızı

Өздүк архив

Негизинен кыргыз бийлери экиге бөлүнөт. Биринчиси мистикалык татаал бийлер. Аларга “Жинди бий”, “Талма бий”, “Кара бий”, “Шаман бийлери” кирет. Бул бийлерди кандайдыр бир өзгөчө касиетке ээ адамдар гана транска түшүп бийлешкен. Аны жүздөгөн кишинин ичинен бирөө гана, манасчылар сыяктуу аян алса гана бийлеген. Тарыхый булактарда татаал бийлерди бийлеп жатканда комуз чертилип, анын күүсү менен күүлөнүп олтуруп, өзгөчө абалга жеткенде колун бычак кеспей, денесине ысык нерсе басканда күйбөй каалат. Комуздун күүсүнө берилип, бир убакка келгенде комузду чалкасынан кое калса, бийлеп жаткан адам чалкасынан түшө калып бийлеген, комузду көмкөрөсүнөн койсо, ошондой абалда бийлеген деген маалыматтар бар.

Кыргыз бийлеринин экинчи жеңил түрүнө, “Кара жорго” сыяктуу кыз-жигиттер эркин бийлер кирет. Аларды каалаган адам оюнда, ар түрдүү маареке-тойлордо бийлеген. Бул бийлерден сырткары ата-бабаларыбыз “Муун бий”, “Сынма бий”, “Ийин бий” сыяктуу бийлерди да бийлешкен. Дал ушул жөнөкөй бийлердин арасынан, акыркы учурда атактуу болуп бараткан жоргонун жүрүшүндөй арыш таштаган, ат үстүндө бараткандай денени кыймылдаткан, шайдоот жана көңүлдүү “Кара жорго” бийи коомчулукка кеңири жайылууда.

“Кара жорго” аталышынын себеби

Айтылган уламыштарда Караханид мамлекетинде Бурак деген хан болгон. Чоң жыйынга хан өзүнүн вазирлери менен бирге кара өңдөгү жорголор менен дүпүлдөп кирип келе жатканда, жарчылар хан келе жатат” деп жар салышкан. Акын, жамакчылар хандын алдын тосуп чыгышып, биринчиси комузу менен күү чертсе, экинчиси ырына кошуп ырдаган. Күүнү укканда жорголор басыгын жоготуп, үстүндө адам олтурганын унутуп калышкан. Күүгө берилген жорголор басыгын жоготуп ойноктоп басышкан. Ошондо үстүндө олтурган хан, вазирлери менен жерге кулап түшпөшү үчүн баягы “Кара жорго” бийиндеги кыймылдарга келишкен. Ошондо карап турган эл “Хан тойго бийлеп келе жатат” дешкен. “Ички үйдөгү жыламайса, тышкы үйдөгү

каткырат”-болуп карапайым эл хандын алдына бийлеп чыгып тосуп алышкан. Ошондон кийин хан бул бий элге көңүл тартуулады ал гана эмес жылкыны да бийлегенге чейин алып барды деп “Кара жорго” деген ат койгон экен.

Кыргыз “Кара жоргонун” чечмелениши

Кара жорго - бул нукура кыргыз сөзү. Кара-эбегейсиздикти, чексиздикти, мыктылыкты, накталыкты түшүндүрөт. Мисалы, кара кыргыз, кара мал, кара жан ж.б. Ал эми жорго-аттын эң мыктысы. Жүздөгөн жылкынын ичинен бирөө гана жорго болушу мүмкүн. Ошон үчүн кыргыздарда “Күндүк өмүрүң болсо, түштүгүңө жорго мин”- деп бекеринен айтылбаса керек.

Кыргыздардын “Кара жорго” бийи тууралуу маалымат немис окумуштууларынын 1924-жылы тарткан даректүү тасмасынан кездештирүүгө болот. Анда Каркыра жайлоосунда өткөн жарманке учурунда бир кыргыз эркектин бийлеп жатканы тартылган. Тарыхтагы маалыматтарга таянсак “Кара жорго” 10-11-кылымда эле бийленип жүргөн.

Кара жорго этнографиялык бий

Учурда “Кара жорго” бийин колго алып жаткан “Кара жорго” бий тобунун жетекчиси Кубаныч Эсенбаев буларды айтты: “Мен бий менен көп убакыт алектенем деп ойлогон эмесмин. Бир аз кыргыз күүлөрүнө бийлеп жүрчүмүн. Кийинчерээк 2003-2004-жылдары бир теле берүүдөн кытайлык кыргыздардын бийлеп жатканын көрүп калдым. Абдан кызыгып калдым, чынын айтсам ал кезде бийдин аталышы эмне экендигин деле билчү эмесмин. Жигиттер бийлеп, кыздар ааларды коштоп, абдан суктанаарлык бий экен. Элге таанытышыбыз керек деп ойлоп койгом. Бир жолу грузин улутундагы таанышым бир жерден алар “Лезгинкасын” бийлеп берип, менден кыргыз бийин көрсөтүп берүүмдү суранды. Мен эмне дешимди билбей калгам. Ошондон кийин “кыргыз бийи бар, биз эмнеге бийлебейбиз?” деп бул

бийди колго алып калдым.” – дейт Кубаныч мырза.

Доктурлар белгилегендей 10 кылымдык тарыхы бар “Кара жорго” бийинин ийиндердин кыймылдаттып, денеге уюган туздан же анча-мынча туруп калган желден арылтып, муундарды бошотот. Ошондой эле ийиндерди жеңилдетип, омурткаларды ордуна коюга жардам берет.

Темелде Кыргыз данси иkiye ayrılır. Birincisi tasavvuf zor danslar. Onlara ‘Deli Dansı’ ‘Talma Dansı’ ‘Kara Dansı’ ‘Şaman Dansı’ giriyor. Bu dansları üstün yeteneğe sahip insanlar sadece kendilerini vererek yapabilmektedir. Bunu yüzlerce insanın arasından sadece birisi Manasçılar gibi rüyalarında görüp dans edebilmiştir. Tarihi kaynaklarda zor danslar dans edilmeye başlan-

dığıнда komuzçalınm aya başla-

ma-sıyla birlikte dans eden kişiler hiçbir şey

hissetmezler, dansa adapte olmuş durumdadırlar. Hatta dans eden kişilerin kolunu bıçakla kesseniz, vücuduna sıcak bir şey değdirseniz bunları bile hissetmezler. Komuzun müziğine kapılıp biraz vakit geçtiğinde komuzu ters çevirerek dans ettiği rivayetler arasındadır.

Kırgız danslarının ikincisi basit türde Kara Corgo gibi erkekler ve kızlar tarafından yapılan özgür danslardır. Bu danslar özel günlerde bayramlarda düğünlerde herkesin yapabildiği danslardır. Bu danslardan başka atal-

girmişiz. Biraz Kırgız müzikleriyle dans ettim o kadar. 2004 yılları bir televizyon kanallından Çin’deki Kırgızların dans ettiğini gördüm. Sonra çok ilgimi çekti. Erkekler dans edip kızların onları alkışlaması çok ilgi çeken bir dans oldu. Halka tanıtmamız gerekiyor bu dansı diye düşündüm. Bir defasında Gürcistanlı bir tanıdığım bir yerde kendi dansları olan lezginkayla dans ettiler ve benden de Kırgız dansını göstermemi istediler o anda çok şaşırıp bir şey yapmadım. Bu olaydan sonra ‘Kırgız dansı var biz neden dans etmiyoruz?’ diye bu dansı geliştirmeye ortaya çıkarmaya karar verdim.’

‘Kara corgo’ olarak isimlendirilmesinin ne-

deni...

Anlatılan masallarda Karahanlı memleketinde Burak adındaki hükümdarı bir gün vezirleriyle siyah atlarının üstünde saraya gelmişti. Hükümdar ve vezirleri saraya girmeye başladığında haberciler ‘Hükümdar geliyor’ diye bağurmaya başlamışlar. Ozonlar şairler hükümdarı karşılamak için önüne çıkıp biri komuz çalarken diğeri komuzla birlikte şarkı söylemiş. Müziğin sesiyle atlar kendinden geçip şaha kalmaya başlamışlardır. Atın üstündeki hükümdar ve vezirler yere düşmesin diye halkta atların arkasına geçip hükümdarı tutmaya çalıştıkları hareketlerden ortaya Kara Corgo Dansı çıkmıştır. O günden sonra hükümdar bu dans sadece insanları değil atları da dans ettirdi diyerek milli dans olarak kabul etmiştir.

Kırgız Dansı ‘Kara Corgonun’ anlamı

Kara Corgo bu kesin bir Kırgız sözüdür. Kara- sonsuzluğu, sınırsızlığı, mükemmelliği, aşırılığı anlatmaktadır. Örneğin Kara Kırgız, Kara hayvan, Kara Can vb. Fakat corgo – atın en iyisi. Yüzlerce atın içinden sadece bir tanesi Corgo olabilir. Bu yüzden Kırgızlarda ‘Gündük ömrün olsa tüştüğüne corgo bin’ (Bir günlük ömrün olsa atın corgosuna bin) diye bir söz vardır. Kırgızların Kara Corgo dansıyla ilgili bilgiler Alman Araştırmacılar tarafından 1924- yılında çektiği biyografide görülmüştür. O zaman Karkıra yaylasında geçen uygun fiyatlı pazarda bir Kırgız erkeğin dans ettiği görüntüler çekilmiştir. Tarihi kaynaklara bakacak olursak Kara Corgo 10.-11. yüzyıldan beri yapılan danslar arasındadır.

Kara Corgo etnografik dans

Günümüzde Kara Corgo dans grubu yönetici Kubaniç Esenbaev şu sözleri dile getirdi: ‘Ben dansla uzun yıllar uğraşan biri değilim. Biraz Kırgız müzikleriyle dans ettim o kadar. 2004 yılları bir televizyon kanallından Çin’deki Kırgızların dans ettiğini gördüm. Sonra çok ilgimi çekti. Erkekler dans edip kızların onları alkışlaması çok ilgi çeken bir dans oldu. Halka tanıtmamız gerekiyor bu dansı diye düşündüm. Bir defasında Gürcistanlı bir tanıdığım bir yerde kendi dansları olan lezginkayla dans ettiler ve benden de Kırgız dansını göstermemi istediler o anda çok şaşırıp bir şey yapmadım. Bu olaydan sonra ‘Kırgız dansı var biz neden dans etmiyoruz?’ diye bu dansı geliştirmeye ortaya çıkarmaya karar verdim.’

Kөргөн адамдын көз жоосун алып, сынып бийлеп, адамга жылмаюуну, сулуулукту жана жан дүйнөгө өзгөчө сезимдерди тартуулаган кыргыздын улуттук “Кара жорго” бийи бар. Он кылымдык тарыхы бар бул улуттук бий көптөгөн жылдар бою унутта калса да учурда улуттук бий катары коомчулук тарабынан жылуу кабылданууда.

Kırgızların tarihte geniş bozkırlarda yaptıkları Kara Corgo Milli Dansı insana gülümsemeyi güzelliği ve ruh dünyasına farklı hisleri alıp gelmektedir. On asırlık bir tarihe sahip olan bu dansın uzun yıllardan beri yapılmaması onun unutulmasına sebep olsa da günümüzde tekrar yapılmaya başlanması toplum tarafından hemen kabul görmüştür.

Сапар Акунбеков
Саадат Токтоболот кызы
Sapar Akunbekov
Saadat Toktobolot kızı

Өздүк архив

Эки көзү көрбөсө да "Жигулинин" моторун "Москвичке" баскан Жеңишбек Бекмуратов

Жарык жашоодон караңгы жашоого өтүш кандай кыйын

Мен 1963-жылы Нарында туулгам. Эл катары аскерге барып кызмат кылып келгем. Андан кийин куруучу болуп иштеп жүрдүм. Кийинчерээк ширетүүчү болуп иштедим. 1998-жылы бир көзүм көрбөй калды. Ошентип, бир көзүм ириңдеп көрбөй калганда айла жок көзүмдү алдырдым. Бир жылдан кийин эле экинчи көзүм көрбөй калып, аны дагы алдырганга туура келди. Антпесе көздөгү ириңдер мээге тээп кетсе жаман болмок. Дарыгерлер эмнеден улам мындай болгонун билбей коюшту. Бирок, меникиндей болуп көзү ооругандардын айрымдары азыркы кезде жакшынакай эле көрөт экен. Жарык жашоодо жүрүп эле караңгы күндө жашап калыш өтө эле кыйын болду. Майып болгондон кийин эч кимге керегиң жок болуп калат экен. Көзүм көрбөй калганда колуктумдун мүнөзү аябай өзгөрдү. Эртең менен кетип түнкү саат экилерде келе баштады. Каякта жүрөсүң десем, балдарыңа кошуп сени багып жатамбы, отура берчи деп кыйкырып коет. Ошол сөздү угуп аябай намыстангам. Аялым кийин үйдөгү оокаттардын баарын көчүрүп кетип калган. Ошондо жалгыз калгам. Эштеп кичине акча топтоп, жарабаган машинелерди алып оңдоп баштагам. Анан аларды саттым. Ошентип отуруп эле машине оңдотобуз деген кардарлардын саны көбөйүп кетти. Кээ бири машинесин оңдогондон кийин акысын толук төлөбөй, көрбөгөнүмдөн пайдаланып кем берип кетишчү. Айрымдары короодогу тетиктерди уурдап кетчү. Кээ бирөөлөр бузук тетигин таштап менин жаңы тетиктериме алмаштырып кетчү. Машине оңдоюн деп карасам эле бузулган тетиктер калчу. Машиненин тетиктерин көрбөйм, бирок кол көнүп калгандыктан «бул мындай тетик экен» деп билип алам

Нарын боюнча "Жигулинин" моторун "Москвичке" мен биринчи жолу баскам

Менин сезимим күчтүү. Көзү көргөндөр көзүнө ишенет, мен сезимиме ишенем. Короонун дубалдарын баламдын жардамы менен өзүм тургузгам. Тооккананын шыйпырларын дагы өзүм жапкам. Үйдөгү жарык өчсө жакшы оңдойм. Нарындыктар көзү көрбөгөн Жеңишбек

машинени кыйын оңдойт деп айтып калышат.

Кээ бирөөлөр бул көрсө деле көрмөксөн болуп калп эле сокур боло берет дешчү. Сокур киши кантип машине оңдосун дегендер дагы болгон. Айрымдар машинесин оңдоткондон кийин көзү көрбөгөн адам чала оңдоп койдубу деп ишенбей текшерип да калышат. Күндүн суугунда машине оңдоп жүрүп, муундарыма суук тийип машине оңдогонду токтотууга туура келди. Бирок азыр деле айрым адамдар машине оңдоп берчи деп келишсе оңдоп берип коем.

Болгон күчүм сезимиме өткөн

Аялым кетип калгандан кийин, көзү азиз кишиге жалгыз бой жашаш кыйын болот экен. Кайра-кайра үйлөнгөн учурларым болду. Баш кошкон жубайларым ар түрдүү чыкты. Азыр кудайга шүгүр, үйүмдө колотомду өчүрбөй ысык-суугума күйүп жашап жаткан аялым бар. Кээ бирөөлөр сокур Жеңишбек десе, мен ага терикпейм. Сокур экеним чын. Тагдырдын буйругуна чыдап алдыга карай умтулуп жашайм. Менде намыс жок болсо, аялым таштап кеткенде эле аракет ичип аракет болуп калмакмын. Бирок, арактан пайда жок экенин билип ичкен жокмун. Көзүм көрбөгөнү менен сезимим күчтүү. Үйдөн тышты көздөй эч кимди жетелетпей эле кирип чыгам. Жакын келген кишини боолголоп билүүгө аракет жасайм. Адамдардын жаш курагын деле сүйлөгөн сөзүнөн эле билем. Негизи эле майыптардын сезими күчтүү болот. Эки көзүм тең көрбөй калганда ар кайсы жерлерди сүзгөн учурлар көп болгон. Ошентип жүрүп, көрбөй, сезип жашаганга да үйрөндүм.

Жашоом кудайга шүгүр

Азыркы тапта мүмкүнчүлүгү чектелген коомдун Нарын облусундагы өкүлчүлүгүнүн жетекчиси болуп иштеп жатам. Төрт миң сом пенсия алам. Нарын шаарында 230 майып бар. Ошолорго угузганга китеп жаздырып жүрөм. Көзү көрбөгөн адамдар үчүн атайын компьютердик программалар бар, аларды колдонсоң маалыматты бүт айтып берип турат. Ошондой компьютер алганга чоңдор жардам берсе жакшы болот эле. Анткени мүмкүнчүлүгү чектелген адамдар үйдө отура берип таяктайт. Компьютер алсак, ошол менен алаксысак болмок. Тышка чыгайын десең көзүң көрбөсө, үйдө отурууга туура келет. Күнгө эле коендой окшош к а й т а л а н г а н күндөрдөн аябай тажап кетесиң. Бирок алты саны амандарга караганда жакшы жашайм. Жакшы жашашымдын себеби машина оңдоп жүрүп жетишерлик каражат таптым.

Hislerimle Hayata Tutunarak, Karanlığı Aydınlık Yaptım

Aydınlıktan karanlık hayata geçmek çok zor...

Ben 1963 yılında Narın'da doğdum. Askere gittim, gelip inşaat işçisi olarak çalıştım, sonra da demir kaynakçılığı işinde çalışırken 1998 yılında bir gözüm görme işlevini kaybetti, bir yıl sonra diğer gözüm de görme işlevini kaybetti. Doktorlar, gözlerimin görme özelliklerini yitirmesine sebep olan hastalığın ne olduğunu bulamadı. Aydınlık bir hayattan karanlık bir hayata geçmek çok zor geldi. Engelli olduktan sonra kimse size önem vermez, kimse size muhtaç olmaz. Gözlerimi kaybettikten sonra eşimin karakteri, bana davranışları değişti. Sabah işine gider, eve gece saat 2'de gelirdi. Ben ona kızdığım da bana: Sana ne, çocuklarımız için bir de senin için çalışıyorum" diye azarlardı. Eşimin o sözleri beni çok üzmüştü. Belli bir süre sonra çocuklarımızı alıp beni terk edip gitti, yalnız başıma kaldım. Ben biraz para bulup kullanılmayan arabaları tamir etmeye başladım, onları sattım. Böylelikle bana gelip arabalarını tamir ettirmek isteyen insanların sayısı artmaya başladı. Arabasını tamir ettiğim bazı insanların parasını ödemiyorlardı, bazıları ise körlüğümünden istifade ederek parayı eksik veriyorlardı. Bazıları ise tamirhanemdeki araç-gereçleri çaldılar.

Narın'da "Jigulinin" motorunu "Moskviçe" yerleştiren ilk kişi benim.

Arabanın parçalarını göremiyorum ancak alışıma için elimle dokunduğumda hangi parça olduğunu anlayabiliyorum. Narın'da "Jigulinin" motorunu "Moskviçe" yerleştiren ilk kişi benim. Hislerim güçlüdür. Gören insanlar gözlerine inanırlar, ben de hislerime inanıyorum. Avlunun duvarlarını oğlumla beraber yaptık. Kümesin çatısını kendim yaptım. Elektrik gittiğinde kendim elektrikçi oluyorum. Narınlılar 'Ancak Cenişbek arabayı iyi tamir eder' diyorlar. Önce bazı insanlar 'gözleri görmeyen bir insan arabayı nasıl tamir edebilir?

Onun gözleri görüyor ama o kör gibi davranıyor' diyorlardı. Arabasını tamir ettiğimde bana inanmayıp kontrol edenler de var. Soğukta çok çalıştığım için eklem yerlerim çok ağrımaya başladı, bundan dolayı araba tamir etmeyi bıraktım. Ama bazen araba tamiri yapıyorum.

Gücüm diğer duyu

Organlarıma geçti

Eşim beni terk ettikten sonra, yalnızlıktan kurtulmak için 3 evlilik daha yaptım. İlk evlendiğim bayan alkolü çok kullandığı için boşandım, daha sonra başka bir kadınla evlendim. O da paramı yedikten sonra beni bırakıp gitti. Son olarak şimdi ki eşimle evlendim ve evliliğim devam ediyor. İnsanlar "Kör Cenişbek" dediklerinde rahatsız olup üzülmiyorum, kör olduğum gerçektir. Kaderime itaat edip geleceğim için yaşıyorum. Yaşama dair güçlü duygularım olmasaydı, eşim beni terk ettiğinde kör halimin acınası bir durum olduğunu kabullenip sarhoş olurdu. Alkolün kötü sonuçlarını bildiğim için hep uzak durdum. Bu nedenle gözlerim görmüyor ama çok şükür duygularım güçlülüğü beni yaşama bağlıyor. Evden dışarıya yalnız çıkıp dönebiliyorum. Parfümün kokusu geldiğinde bir bayan geliyor diyorum, ya da topuk sesi duyduğumda genç bir kızın geçmekte olduğunu anlıyorum. İnsanın konuşmasından kaç yaşında olduğunu anlayabilirim. Genellikle engelli insanların duyguları güçlüdür. İki gözümü kaybettüğimde ağaçlara ve başka yerlere çok çarpardım, bir gün sokakta bir yere çarpmamak için iki kişiyi takip ederek yürüdüm, ağaca çarptığımda ikisinin iki başka yöne gittiğini anlamıştım. Böylesi olaylar çok oldu.

Hayattayım Allah'a şükür

Şimdi Narın Engelliler Derneği'nin Başkanlığını yapıyorum. Emekli maaşım 4000 Som. Narın'da toplam 230 engelli yaşıyor. Onlar için kitap yazıyorum. Gözü göremeyenler için çok güzel bilgisayar programları var, bu programlarla bu engelli kardeşlerimiz yaşama küsmeyen toplumun içinde rahatça hareket edebilir. Devlet yetkililerinden bu konuda yardım bekliyoruz. Çünkü engelliler evde oturmaktan bıkmıyorlar. Dışarıya çıkmak ve eğlenmek istiyorlar. Bu bilgisayar programları hayatlarını bir nebze olsun kolaylaştırabilir. Her şeyi yerinde olan insanlarla kıyasla iyi yaşıyorum. Bunun sebebi ise; engelliyim diye yaşama küsmeyip araba tamirciliği yaparak kimseye muhtaç olmadan para kazanmamdır.

Турмушта алты саны аман адамдар тыңыраак жашай албай, болгон өмгөгүн өкмөткө арта салган адамдар арабызда арбын Бирок, аларга салыштырмалуу эки көзү көрбөсө да, машине оңдоп турмуш-тиричилигин тың өткөргөн Жеңишбек Бекмуратов бизге өз жашоосу тууралуу айтып берди.

Dünyada birçok insan fiziksel olarak sağlam bir vücuda sağlam olsa da tembelliginden dolayı çalışmamakta veya çalışmak istememektedir. Gözlerinin görememesine rağmen araba tamircisi olarak çalışıp para kazanan Cenişbek Bekturatov umudunu kaybetmeden cesaretle hayata tutunmaya çalışıyor.

Эки кадам алдыга, бир кадам артка İki Adım İleriye, Bir Adım Geriye

Сезим Токтобек кызы
Sezim Toktobek kızı

i-risunok.ru

Бөбөктүн уктаар алдында “Апа, жомок айтып бериңизчи?” деген сөзү азыркы убактарда айтылбай калса керек. Күндүз кечке иштеген ата-энесинин убактысы жок, же сыналгынын жанынан чыкпаган баласынын каалоосу жок. Мындай көрүнүш улана берсе тубү каякка алып барат деген суроо тынсыздандырбай койбойт.

Эч качан, эч нерсе унутулбайт

Врач-психотерапевт Усенов Кеңешбектин айтымында, баланы тарбиялоодо маалымат бере турган ар бир булактын мааниси чоң. “Бала алган маалыматынан оң же терс таасир алышы мүмкүн жана ал баланын келечегинин калыптанышына түздөн-түз таасир берет. Биз кичине кезибиздеги окуяларды унутуп калабыз дейбиз, а бирок эч нерсе эч качан унутулбайт жана бул илимде да такталган. Бул сыналгыдан көргөн мультфильм, тасмаларга да тиешелүү. Жаңжал, согуш, зордукту көргөн бала аны сиңирип алып, кийин өзү жасай баштайт. Ой жүгүртүүсүндө “ушинтсе болот турбайбы” деген тыянакка келет. Балдар өтө сезимтал келет, кээ бири мындайды көрүп алып түнү менен уктабай, корккондор бар. Мектептерде рэкетизм сыяктуу жаман көрүнүштөр кайдан чыгат? Албетте чоңдордон,

Биз ар бир көрсөтүүнү төмөндөгүдөй критерийлер менен:

1. Педагогдордун, психологдордун катышуусу менен балдардын жаш өзгөчөлүгүнө жана табитине жараша даярдалууга тийиш. Себеби балдарды убактысынан эрте чоңойтуп албашыбыз керек;

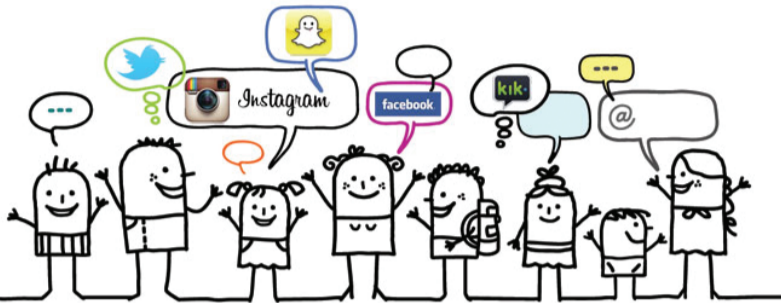
2. Эфирге берилген ар бир көрсөтүүнүн ички маңызына басым жасап, тарбиялык мааниси күчтүү, ынтымакка, боорукерликке, эмгекчилдикке үндөгөн, зөөкүрдүк, согуш жок материалдар сунушталат;

3. Программаларда, мультфильмдерде музыка (мелодия) жеңил, ырдын сөздөрү оор эмес, жаттоого жеңил болуусу керек;

4. Балдар сыналгыны жөн гана көрүп, тим болбостон алардын интеллектуалдык деңгээли өсүшү керек. Эң жөнөкөй санаганды, өң-түстөрдү үйрөтүүбүз зарыл;

5. Ар бир бөбөк таланттуу болот. Теледен ыр, бий, музыка аркылуу талантын ачууга көмөк көргөзүшүбүз керек.

Жалгыз балдардын табити өзгөрдү дейин десен, кээ бир жаш ата-энелер да жогорудагы өзгөчүлүктөр менен даярдалган программаларга канааттанышпайт. Кээ бир учурларда “сиздер эмне үчүн башка өлкөнүн

Çocukların gece yatmadan önce ‘Anneciğim, bana bir masal anlat’ diye istekleri günümüzde pek rastlanılan bir durum olmaktan çıktı. Çünkü annelerin gün boyu çalışmasından dolayı çocuklarına ayıracakları pek vakitleri yok. Bu nedenle çocuklarla gün boyu karşısında oturdukları televizyonlar ilgileniyor veya onları oyalıyor diyebiliriz. Böyle devam ederse sonucu ne olur?

Asla hiçbir şey unutulmaz

Psikoterapist Usenov Keneşbek’in söylediğine göre çocuğun eğitiminde enformasyon veren her kaynak önemlidir. ‘Çocuk aldığı bilgiden olumlu ya da olumsuz etkilenebilir ve onun geleceğine önemli etkiler bırakabilir. Biz çocukluğumuzdaki olayları unuturuz deriz, ama asla hiçbir şey unutmaz ve bunu bilimde kanıtlandı. Bunun çocukluk döneminde izlediğimiz çizgi filmlerle de ilişkisi var. Savaş ve şiddet görüntülerini izleyen çocuk, bunu hemen kavriyor ve gördüğünü yapmaya başlıyor. Kendilerince: ‘Böyle yaparsak olurmuş’ sonucuna ulaşiyor. Çocuklar çok duyarlıdır, birisi böyle bir şey izledikten sonra bütün gece ağlayıp korkabilir. Liselerde her türlü kötü alışkanlıklar nereden geliyor? Tabi ki büyüklerden ve televizyon izlemelerinden kaynaklanıyor. Aynı zamanda sevgi, dostluk, nezaketi izleyen çocuklarda da farklı sonuçlar ortaya çıkıyor. Sovyetler Birliği döneminde yapılan çizgi filmlerin o kadar etkisi var ki, bu çizgi filmleri izleyen çocuklar kurdu da sevmeye başlıyor. Bu yüzden ana babalar bunu unutmadan çocukların izlediği çizgi filmlerden davranışlarını kontrol ederek, bebeğin büyümesine doğru yol göstermemiz lazım’ dedi.

Çocukların erken büyümesine engel olmamız gerek

Çocuklara arzu edilen her televizyon programı, çizgi filmler gösteriye kadar hangi aşamalardan geçecek ve hangi kriterlere göre hazırlanacak? Bu soruya Kamu Radyo ve Televizyon Kurumu Gelecek Stüdyosu’nun yapımcısı Kunduz Amanova cevap verdi: “Şimdiki çocukların istekleri çok değişti. Japonya Çin ve ABD’de yapılan çizgi filmleri izliyorlar. Bu çizgi filmlerin kalitesi ve renkleri çok iyi ancak içeriği çok anlamsız. Biz her televizyon programını aşağıdaki kriterlere göre hazırlıyoruz.

1. Eğitimciler ve psikologlar ile birlikte çocukların yaşına ve isteklerine uygun hazırlanması gerekir.

Çünkü çocukların zamanında büyümesi için bu şarttır.

2. Televizyonda gösterilen her programın içeriğine dikkat edilerek, dostluğa, merhametliğe, çalışkanlığa çağırın, şiddet ve savaş içermeyen programlar gösterilmesi gerekir.

3. Televizyon programlarında, çizgi filmlerde kullanılan müzik ve kelimeler basit ve ezberlenmesi kolay olması gerekir.

4. Çocuklar televizyonu boş yere izlemek yerine programlar çocukların bilgi seviyesini artırmalıdır. Onlara hiç yoktan saymayı, ve renkleri öğretmesi gerekir.

5. Her çocuk çok yeteneklidir. Televizyondaki programlarla onun yeteneğinin geliştirmesine yardımcı olmamız gerekir.

Kunduz Amanova şunları da ekledi: ‘Ancak günümüzde çocukların istekleri değişti desem yanlış olmaz. Çünkü bazı veliler yukarıdaki kriterlere uygun hazırlanan programlara karşı bir memnuniyetsizlik var. Şaşırtıyorum, Onlar ‘Niye diğer ülkelerin yaptığı çizgi filmlerin göstermiyorsunuz’ diyor. Biz gösteriyoruz, ama biz onları önce özenle kontrol ediyoruz. O çizgi filmler çok iyi deyip gösterirsek kendi kültürümüz ne olacak? Bu tür soruları her medya çalışmanı düşünüp, küreselleşme zamanında geleceğimiz olan çocukların bilinçaltına doğru enformasyonu göndermek için çalışmamız gerekiyor’ dedi.

Kırgız elinin, Türk dünyasının kültüründen, milli destanlarından, masallarından, çok iyi çizgi filmleri yapsak neden olmasın? Onlarla biz kendi kültürümüzü, ideolojimizi, milli geleneklerimizi çocuklara öğretebiliriz. Günümüzde eğitim ve teknoloji yolunda iki adım ileri gitmemize rağmen folklor, milli kültür alanında bir adım geriye gidiyoruz. Kültürüne bağlı hiçbir şey bilmeyen, masal okumayan, batının etkisi ile ana babasına ‘sen’ diye hitap eden çocuktan neyi bekleyebiliriz? Sevgi ile büyüyen çocuktan nasıl bir insan çıkar? Milli folkloru unutulmuş mu ya da koruyalım mı? Kendimize ait olmayan ürünün bize gereği var mı?

Акыркы убактарда бала тарбиялоо жалгыз ата-этенин моюнуна жүктөлбөстөн медиа да өз тарбиясын бере баштады. Ааламдашуу доорунда мындай көрүнүштүн канчалык деңгээлде жакшы, жаман тараптары бар? Сыналгынын баланы тарбиялоодо орду кандай, ата-эне бере турган акыл-насаатты жана билимди бере алабы?

Günümüzde çocuğun eğitiminde aile ve okulun yanında medya da önemli bir rol üstlenmektedir. Küreselleşme çağında bu durumun olumlu ve olumsuz birçok yönü bulunmaktadır. Televizyonun çocuklara verdiği eğitimle anne babaların verdiği eğitim arasında nasıl bir fark vardır sizce?

сыналгыдан көргөндөрүн жасашат да. Ал эми сүйүү, достук, мээримди көргөн бала кандай жыйынтык чыгарат? СССР мезгилинде тартылган мультфильмдердин ушундай касиети бар, көргөн бала жада калса карышкырды да жакшы көрүп калат. Демек ата-энелер, чоңдор ушуну дайыма эске алып балдардын көргөн мультфильминен баштап өзүбүздүн жүрүм-турумубузда көзөмөлдөп жеткинчектин калыптанышуусуна туура багыт беришибиз керек”, - деди Кеңешбек Усенович.

“Балдарды эрте чоңойтуп албашыбыз керек”

Балдарга арналган телекөрсөтүүлөр, мультфильмдер эфирге берилгенге чейин кандай баскычтардан өтөт жана кандай критерийлер менен даярдалат? Бул суроого Коомдук телерадио корпорациясынын “Келечек” студиясынын продюсери Кундуз Аманова жооп берди. “Азыркы балдардын табити аябагандай өзгөрдү. Жалаң Жапония, Кытай, жана АКШ тарткан анимациялык фильмдерге кызыгышат. Алардын боегу, сапаты жакшы болгону менен өзөгү жок.

мультфильмдерин бербейсиңер, балдарыбыз каалап жатпайбы” дешет. Биз беребиз, бирок кылдат тандоо аркылуу. Кооздугуна кызыгып берип койсок өзөгүбүз эмне болот?! Ушул өңдүү суроолор ар бир медиа кызматкерин ойлондуруп, ааламдашуу доорунда жеткичектердин аң-сезимин туура маалыматтар менен сугарууга милдеттүүбүз!”- деп Кундуз Аманова сөзүн жыйынтыктады.

Кыргыз элинин, деги эле түрк калктарынын маданиятынан, улуттук эпостордон, жомокторунан сонун мультфильмдерди тартууга болот. Алар аркылуу улуттук каада-салтты, идеологияны бөбөктөгө бере алабыз. Өнүгүү жолунда билим берүү, коомдук интеллектуалдык деңгээл, технология жагынан эки кадам алдыга таштап аракет кылганыбыз менен фольклордук, улуттук маданият жактан бир кадам артка кеткендейбиз. Улутуна тиешелүү эч нерсени билбей, жомок укпаган, батыштын медиасынын терс таасири астында калган баладан эртең эмнени күтүүгө болот деген суроого астейдил көңүл буруубуз кажет.

Өргүү дегенибизде эң биринчи оюбузга келген нерсе эс алуу болсо, учак билети дегенибизде биринчи оюбузга келген **JoyTour**

Tatil Denince İlk Akla Gelen Dinlenmek, Uçak Bileti Denince İlk Akla Gelen Kuruluşlardan Biri **JoyTour**

“Туристтик “Joy Tour» компаниясы кардардын каалоосуна ылайык иш алып барат. Компания үчүн эн маанилүү нерсе - кардарлардан келген сунуш, пикирлер. Аларга дайым маани берүү менен карайбыз. Биз менен (0551) 700-222 номерине байланышып, дароо учак билетин ала аласыз” - деп билдирди Екатерина Володина.

Her zaman müşterilerinin görüşlerinin ışığında yol aldıklarını ve her görüşü can kulağı ile dinleyen Joy Tour’un sektörel başarısının temelinde müşterilerinin olduğunu söyleyen Ekaterina Volodina, müşterilerin Joy Tour’a 0551700222 numaralarından ve www.joytour.kg web adreslerinden ulaşarak uçak biletlerini anında alabileceklerini ve dilediklerinde uçak biletlerini ayaklarına kadar iletebileceklerini belirtti.

Өргүү дегенибизде эң биринчи оюбузга эмне келет? Тарыхый жерлерби, же деңиз, кум, көлдүн жээгиби, же болбосо ар кандай окуяларга бай саякатпы? Ойдогудай эс алуу үчүн эң биринчи туризм компаниясын туура тандоо зарыл. Мына ошол сиздин эс алуунузга шарт түзүп берүүчү компаниялардын бири “Joy Tour” туристтик компаниясы тууралуу гезитибизден окуй аласыздар. Компаниянын кызматкери Екатерина Володинанын айтымында аталган компания Кыргызстандагы туризм компанияларынын көзгө көрүнүктүүлөрүнүн бири. Компания сизге төгөрөктүн төрт бурчуна саякаттоо мүмкүнчүлүгүн тартуулап келет.

“Компаниябыз бүгүн Бишкектеги туризм компанияларынын алдыңкы катарында турат. Компания түзүлгөн күндөн тартып сапаттуу кызмат жана ишенимдүү эс алуу мүмкүнчүлүктөрүн тартуулоо менен күн өткөн сайын өнүгүп барат. “Joy Tour» компаниясы жакынкы келечекте жаңы кызмат түйүнүндө кызмат кылууну улантат” –

деп билдирди Екатерина Володина.

Компаниянын эң негизги принциби - эс алуучулардын купулуна толуу, сапаттуу тейлөө экендигин белгилеген Екатерина Володина төгөрөктүн төрт бурчундагы өлкөлөрдө жайгашкан отелдер менен кызматташкан “Joy Tour” кыргызстандыктарга эстен кеткис саякат жана эс алуу тартуулайт. “Joy Tour” компаниясы кардарлардын каражат мүмкүнчүлүгүнө жараша билеттерди алдыңызга чейин алып келээрин айтты.

Екатерина Володинанын айтымында туризм секторунда өз ишин мыкты биалган “Joy Tour” компаниясы сапаттуу кызмат көрсөтүүнү көздөйт. Кыргызстандын жана башка өлкөлөрдүн туристтик жерлерине саякаттоо жана эс алуу мүмкүнчүлүгүн түзүп келет.

Биз туризм секторундагы 10 жылдык иш тажрыйбабыз жана сапаттуу кызматкерлерибиз менен Сиздин эс алуунузду жана саякатыңызды эсте калаарлык мыкты деңгээлде өткөрүү үчүн иштейбиз.

Tatil denince aklımıza ne gelir? Taş toprak tarih mi, deniz kum huzur mu, gezi ve macera mı? Huzur içerisinde geçireceğiniz bir tatil için en önemli şey doğru bir turizm şirketiyle doğru yere gidebilmektir. İşte bütün bu soruların cevabını

size çok rahatlıkla verecek bir turizm şirketini sayfamıza taşıyoruz. Ekaterina Volodina Joy Tour’un Kırgızistan’ın önde gelen turizm şirketlerinden biri olduğunu ve müşterilerine dünyanın değişik yerlerinde isteklerine uygun tatil imkanları sunduğunu belirtti.

Ekaterina Volodina; taticilerin yol arkadaşı, gezilerinizin daimi başlangıç noktası Joy Tour’un; bugün tatilseverlerin desteğiyle Bişkek’te sektörde yerini aldığını ve tatil dendiğinde akla ilk gelen marka konumuna yükseldiğini söyledi. Joy Tour’un kuruluşundan günümüze izlediği doğru ve dürüst hizmet politikaları, yapılan alt yapı ve teknoloji yatırımları ile günden güne büyüyerek yoluna devam ettiğini ve yakında yeni yerinde müşterilerine hizmet sunmaya başlayacağını belirtti.

Müşteri memnuniyeti-

nin ve kaliteli hizmet anlayışının her şeyden önce geldiğine inandıklarını belirten Ekaterina Volodina; Joy Tour’un tecrübeli çalışanları, bu ilke doğrultusunda ihtiyaçlarınızın tümüne hızlıca cevap verebilmek ve sizlere unutulmaz bir tatil tecrübesi yaşatmak için çalışmalarını sürdürdüklerini söyledi.

Kırgızistanlılara dünyanın çeşitli ülkelerindeki otel bağlantıları ile unutulmaz seyahat ve tatil imkanları sunduklarının altını çizen Ekaterina Volodina, JoyTour’un müşteri memnuniyetini ön planda tuttuğunu ve uygun fiyatlara sunduğu uçak biletlerini dilediklerinde müşterilerinin ayağına kadar götürdüğünü belirtti.

Hizmet kalitesini kanıtladığını belirterek, Joy Tour’da, yurtiçi otellerinden, yurtdışı, kültür ve gezi turlarına kadar aradığınız her şeyi kolaylıkla tatilseverlerin bulabileceğini söyledi.

10 yıllık tecrübemizle, genç ve dinamik kadromuzla, müşterilerimize verdiğimiz değerle, tüm seyahatlerinizde emin ellerdesiniz...

